

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23916
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	54
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 54

EXHAUST
TO
DISTINGUISH

15901

exhaust 1I गे Caus ग्वापयति (cp. also ग्वापयते
 MBh. 13. 4694) MBh, Śākh 3.14, Viter,
 Var Brh Śākh — प्राक्षि, प्राक्षिणाति RV, AV,
 ŚBh — सद Caus सादयति, साह्यते MBh,
 Kāṣ, etc.

1II जस् Caus जासयति RV 4.50.11,
 ŚBh 2.2.2.19. 12.4.3.9 — दस् Caus
 Ā TS 4.2.5.4, RV 5.45.3.

exhaust 2 1I सादनम् w.

the act of exhausting रेचनम्

Kām.

exhaustion । I श्रमः (यु त आ)

RV, etc — परिश्रान्ति त — लुभः MBh,

Sak 3.18 Susr, Bh P — रवेदः

- Pañcat etc, रवेदन म्भ Han 5 Up

— अवसादः Susr — परिखेदः (यु त

आ) MBh, Kāv, etc — सादः Kāv,

Susr — ग्लानि त (Pañ 3.3.95

Viśtt 4) Mn 1.53 MBh etc —

ग्लानम् MBh 13.3519 Var BṛS 78.12

— निर्वर्तिता Āpast, Bh P — सम्प्रसासः

Bh P.

। II लुभशः, लुभश्च म् १ — लुभिता,

लुभित्वम् W — असु त RV 10.33.2

— लङ्गा Yājñ 3.158. MBh 3.3008,

14.874, R, Susr, etc लङ्गि यु

MBh 12 ८ & R 2. 1. 18 BhP. 3. 20. 40

— परासुता, परासुत्वम् MBh — परा-

दानम् Divyāv — विरामः car —

विषमाज्ञानम् L — वैखल्यम् Rājāt —

सिकु ८ ७२ २ L — सदनम् Susr —

— सादनी MW — सौर् ८ VS, AV,

Kaus.

affliction and exhaustion

सन्नाथतन्मः ८ pl AV a parti-
cular stage of exhaustion

(respiring or panting with
fatigue) ~~अथर्वः~~ शक्त्यर्थः L

complete exhaustion संश्रान्तः

(८ ८ आ) Susr emptying
of the lungs by exhalation

रेचः Amrit up exhaustion
from fatigue प्रसीला (ifc आ)

W exhaustion from indolence

प्रसीला (ifc आ) W exhaustion
from sexual intercourse सुरत-

ग्लानि & Megh exhaustion of
body शरीरसादः Ragh- (in phil)

exhaustive enumeration (im-
plying exclusion of any other)

^{रत्न}
 पारिसंज्ञा Jain, Kull. on Mn 3.

3. 45 free from exhaustion

भृष्ट पारिडाम mbu R restraining
the breath until exhaustion
is produced तामि & तामि

Kaus 88 suffering from

exhaustion उपजातरवेद mbu

Mriceh.

I I सादिन m R — सादक mbu

MW सादन mbu Sis exhausting

अवसादक mbu L — शोधिन् mbu

MBh, R Susir.

II पीथिन् mbu.

exhausted ^{adj} h I I शान्त mbu RV,

etc — संशान्त mbu MBh, BhP —

जातशम mbu — कृान्त mbu MBh,

R, Sak, Megh, etc — ग्लापित

mbu MBh 1. 7795 Ragh 16. 38

Kir 14. 65. Bhatt — ग्लान mbu

MBh, R 3. 39. 30 Sak 3. 7 —

रविन्त mbu Nar Bh S 32. 1 etc —

मंगल ~~मंगल~~ MBh, Kāv, etc —

उपक्षीण ~~उपक्षीण~~ Kāty Śh — अवसादित

~~उपक्षीण~~ — पारिक्षीण — पारिखिन्न MBh,

R, etc, पारिखेदित Kāv, Bh P —

पारिगलन MBh, R, etc — पारिक्लान्त

MBh — विक्लुव † (आ) Kathās —

विकल † ~~विकल~~ (आ, ई) MBh, Kāv,

Kathās — परिमृण MBh — सतन्द्र

† (आ) Camrap — पारिक्लृप MBh, R,

etc — सन्न AV, etc

। II आभिपारिगलन MBh 1. 4489 —

आपीत — आहितकृम — क्षित TS 6 —

च्युतोत्साह — निष्पीत R, Kathās —

निरमण ŚBh, — प्रगल W — यातयाम,

यातयामन Bh P — विदसा Nir 1. 9

Seh उपक्षीण — विशुद्ध Rājat —

शोषित Hariv, Kāv, etc

completely exhausted सुपारि-

शान्त MBh exhausted by

विष्णु ibc Buddh 2 - अश्व

(Pāṇ 2. 4. 36) (instr) Hcar

5. 140 exhausted by fatigue

गगारु Pāṇ 3. 2. 139 Car 3. 1.

3, 5. 8. 16 exhausted by

labours आमासिन exhausted

with fatigue समकुन्त Sak

to feel exhausted विवद cl 4 विवद्यते

(rarely P MBh 2, 2428, BhP,

Bhatt.) R, Sak, Pāṇcat, etc

greatly exhausted सुशान्त

Cān (V. l), Pāṇcat having

an exhausted frame परलानशरीर
Var one who has his stock of
merit exhausted क्षतपुण्यलोभ

BhP 3.1.9. One whose body
is exhausted सन्नशरीर Var Bhs

one whose body is exhausted
and languid विह्वलसालि 15.

f(3) Caurap one whose
body is exhausted by
विह्वलतनु (Comp.) Pāñcat

विह्वलता 5. 21 Mārka P, Pāñcat one
whose stock of merit is exhausted

क्षीणसुख 17 W one whose wealth is
exhausted क्षीणलोभ Rājat 5. 165

quite exhausted निष्प्राण MBh, Hariv

— वृत्त TB2 शान्त Sch wearied

and exhausted शांतकृति with an

exhausted body सांडः शानि

Sāntis.

III to be exhausted गेये W.

~~II गेये cl I~~

to be exhausted

I I गेये cl 1. P गज्याते (cp. also

गज्याते. cl 2. गज्याते MBh 3. 13730,

7365

13. MBh, Sāntis, Bhatt —

कृम cl 104 कृमाते, कृम्याते Bhatt

5. 12. 14. 17. 10 and 102 Kād —

परिकृम, परिकृमाते, परिकृम्याते Kād

— उपक्षि Pass उपक्षीयते TBh —

प्राक्षि Pass प्रक्षीयते MW — सांक्षि

Pass संक्षीयते MBh, Suśr, Bhartṛ

— तन् el 4 ताम्याति (Pām 7.3.74
rarely Ā R 2.63.46) RV 2.30.

7. Kāthay, T Bz, etc — उत्तन्,
उत्ताम्याति — म्ने el 1 P म्नाम्याति (ep.
also म्नाम्यते, म्नाम्याति) Ś Bz etc.

I II अवसो, अवस्यम्याति Rīz 16.17 —

उपदस, उपदस्यम्याति RV, AV 3.29.2.
6.5.30.15 TS. 1.6.3.3, Ś Bz,

Tāndya Bz, Gop Bz, Kauś —

जस ~~el~~ el 1 Ā RV 1.112.6. ⁷ ~~8~~,

68.8. ~~to become exhausted~~

~~परीक्षित~~ पिब ~~परीक्षीयते~~ ~~हित~~

I I to become exhausted परीक्षित

Pass परीक्षीयते Hit — अवसद्य,

अवसीदाति — प्रतप्त, प्रताप्याति Ait-Bh,
MBh, Śuśr — आयस, आयस्याति
Hariv, R, etc.

I II दस् cl 1.4 RV 1.134.5 (Nir 1.9)

TS 1.6.11.3 — विदस्, विदस्याति,
विदसाति RV, VS, Kāv — विवद,
विवीदाति MBh, Kāv, etc — वे
cl 1 P (Dhātup 22, 24) वायाति
RV to make exhausted विवद

Caus रिवद्याति (rarely) A BhP 2.

5.7) Megh 9.10 Megh 85

(v.1) BhP.

15912

उपदृश उपदृशयति

समुपदृश

समुपदृशयति विप्रय

विप्रययति msh

आदृश आदृशयति

अपवृ RV उदायम् A

उपदिश उपदिशति, उपदिशेत

कथयते

कथयते

कथयते

दिश दिदिष्टि

दिदिष्टि

निबन्ध निबध्नाति

प्रगुणयति

प्रगुणयति

प्रवृत्त प्रवृत्तेयति

प्रसू प्रसारयति

वन्धयति वध्नाति (rarely वधीत)

1 वन्धति, वन्धते 4 वधयति

Kāv, etc भा 2 भाति

भू भावयति भावयेत

माति
MBh, मा 1 मायति

मिमोले 1 मायेत

वह 1 वहते, वहते

वितन् वितेनाति वित्नुते V, ११०

संतन् संतनेति समाधा समाधत्ते

समिन्ध समिन्धु समिन्ध समुन्ध

समुद्धान् समुद्धान् समुन्मील समुन्मीलयति

चिह्न

चुह्

15 रूप

रूपयति

— रूपित — विस्फारित

— व्योपाद — सप्रदर्शित

exhibited for sale कस्य 3: ~~III~~

KātySr, VII. 8 2 f, XIX frequently

संचित

स्फुरित

exhibition 2 II

^{e.}
exhibition 2 I प्रयोक्तव्य

Mālav.

II विधेय विधातव्य

exhibition 2 II

^{the}
exhibition उपदर्शनम्

exhibition

exhibition 1 II विन्यास MBh.

exhibition सदाशविकास

e. संदर्शनिम्

e. dition to संदर्शनिम् (comp.) M, ,

e. dition of any power साविष्कार

mfn W e. साविष्कार

mfn

प्रक्षणा a place where public exhibitions

वासकणी

e. प्रयोगः

exhibitor

अहितुष्टिकः L, अहितुष्टिकः

क्रयदः

adj

उद्घोषक

दर्शन

मि (इ) मि, MBh I,

5. 4 11

दर्शन

4

56

विधायक

Rajat.

15921

हृदयति

हृदयति,

हृदयेत

मद

मदयति,

मादयति, मदयेत, मादयेत (उ. ३. ३१, १३. ३०) ॥

etc.

1 11 प्ररम् प्ररमयति

मद मद्यति मद्यते

मदति, मदते मन्द मन्दति

मन्द मन्दयति मुद

मोदयति, मोदयते विवृध्

विवर्धयति वृण वृणति

सम्मद सम्मदयति

सम्मदयते सम्मन्द सम्मन्दते

समुल्लस्य समुल्लासयति

मण्ड मण्डयति

(मण्डयते) I.

नर्मय

नर्मयति नर्मय

नर्मयति

वृध वृधति

वृधति

मदच्युत

e. greatly exhilarated

सम्मद

MF. W, सम्मदमय

(इ) मद = मद

e.

निर्वी

निर्वी MBh, Kāv, etc.

exhilarated I मादयितृ RV.

I II मत्सरः RV.

मदनम्

मदनम्

exhilarating ^{adj} 1. हार्दिक

~~exhilarating~~ प्रसादन

~~exhilarating~~

1 II आनन्दकर, आनन्द

~~exhilarating~~ प्रसादन

मत्सर RV ~~exhilarating~~ मत्सरवत्

मत्सर 32, मत्सरिन् IV मदच्युत

मदिन् RV, VS, VPrāt मद्य

मद्य	मि (आ) अ, RV	मन्दिन्	
मादक	Kām, Kap, Sch	मादन	RV
मादक	(180) मन्दिन्	वर्धन	मि (ई) अ,
(180) मन्दिन्	मन्दिन्, अ, मन्दिन्	वर्धनक	मि (इका)
मन्दिन्	मन्दिन्	विमही	मि 3.6.40
सम्मदिन्	Bhām	सम्मदिन्	Bhām
हृदिक्	मि (आ) अ	मन्दिन्	मन्दिन्
मन्दिन्	मन्दिन्	मन्दिन्	मन्दिन्

मन्दिष्ट

मन्दिष्ट

IV

very exhilarating

II (आ) IV, V, Deceivable.

exhilarated adj सम्मत्त

deriv.

exhilaration I II मादः

I मादन्म

समुद्भासः

सम्मदः

IV, Deceivable, etc.

exhilaration सम्मदः

I.

exhort vb I प्रोत्साह caus

प्रोत्साहयति Mn 9. 261, MBh, R,

katha, etc परि-हृत् caus

परिचोदयति Mn 3. 233.

II परिभाष, परिभाषते — प्रोत्सृ

caus प्रोत्सारयति, प्रोत्सारयति.

to be exhorted II समारम्भात्

मfn Apast (v. l.).

H. II परिबोधनम् Kād.

exhortation (to study)

पारिवर्तनम् Sāṃkhya, Kathas.

मूलम्

15931

according to exigency I II

ind

21211 < 13.5 MBh.

31211

exile of II Virajit Sans

वि सज्जमान R.

exile I T विनयानम Uttarar

प्रवास वासनम Mn, Mith, etc.

III उद्वासः.

going into exile प्रजानः.

Pinet 2. 62 - 3. 768 v. l.
63

प्रवासन) the punishment of e.

प्रवासनीयम् (scil mmm L to

send into ^{e.} ~~exile~~ प्रज-^{e.} ~~caus~~

प्रवासयति मित्र, R, etc wishing

to send into ^{e.} ~~exile~~ प्रविशयतिषु

mfn. Bhatt.

2 II ग्रहभंडःगः.

exiled adj. 11 विवासित.

to be exiled. I.T. Talati + 21 Mn,

Yajni, R.

Z. 12/12/19

exist vb । I अस्, ५ २ अस्ति rarely Ā

—विद् pass or Ā विद्यते RV, etc — हृत्, ५ ।

Ā तते (rarely वर्तते) Mn, MBh, etc — भू ५

. I (Dhātup 1.1) भवति rarely भवते RV, etc —

आप्ति ५ 6 आक्षिपति AV 10.5.45.

II अभिवृत्, MBh, etc — अवस्था Ā

MBh, Yajñ 1.272, etc — आभू, आभवति RV,

AV, VS — आविद् pass आविद्यते RV 3, 54.4 —

आस् ८ 2 आस्ते (and आस्ते AV 11.8.32, etc)

— उद्, उद्भवति MBh, Kathās, Hariv, Rajat,

etc — उपजन्, उपजायते Pañcat, Hit — उपपद्,

उपपद्यते (rarely उपपद्यति) Lāṭy — दृ Pass

ध्रियते (esp also ध्रियति) Bh, MBh, Kāv, etc,

वर्तते R — प्रवृत्, प्रवर्तते (esp also प्रवर्तति)

MarkP — प्राप्, (with अस् or भू) — मा ८ 2

भाति W — भयन् ८ 1 भक्षति RV — विभू,

विभवति KātyŚr — वृत् Intens वर्वर्ति,
 वरीवर्ति, वरीवर्त्यते, वरीवर्तते RV, ŚBr, Kāṭ —
 संविद् Pass संविद्यते Buddh — संवृत्,
 संवर्तते ChUp, MBh, etc — संचर्, संचरति
 (rarely संचरते) ŚBr, ŚrS, Bhartṛ — संजीव्,
 संजीवति (cp also संजीवते) AV, TS, MBh, Bhp
 — संधृ, संधारयति, संधारयते MarkP —
 समस्, समास्ति Kāṭ — समुद्, समुद्भवति

Kāu — सम्परिवृत्, सम्परिवर्तते MW — सम्प्रजन्,

सम्प्रजायते Pañcat — सम्भू, सम्भवति, सम्भवते

MBh, Kāu, etc — स्था ८१ । तिष्ठते, तिष्ठते TS,

Mn, MBh, ^{AV} ~~सिद्ध~~, etc.

not exist । II निवृत्, निवर्तते

Tup.

to cease to exist भू with न MBh,

Kāu, etc to exist again पुनः (with भू)

to exist^{e.} at a particular time वृत्. ८।

वर्तते (rarely वर्तति) MBh, etc to exist^{e.} for

विश, विशति (loc) BhP to exist^{e.} in

addition उपनिषत्, उपनिषति Sūdr, Comm

on Bādar to exist^{e.} in anything आद्य

pass (loc) — सेव. ८। सेवते (rarely सेवति)

(acc) R, Hariv, Kathās & exist^{e.} upon

(food) उपजीवि, उपजीवति RV. 1.90.5, AV. 15,

SBh, TBr, MBh, Pañcat, etc to support the

body i.e. -~~exist~~ देहं धारय Nal.

to cause to exist ।I तृत् caus

वर्तयति MBh, Kāv, etc.

।II उपपद् caus. उपपादयति — तस् caus

वासयति SBh — उद्भू caus उद्भावयति Ragh,

2.62, Vedāntas.

it should be existed वर्तितव्यम्

(impers) Pañcat. the state of having e.

for a hundred years अतारुता ŚB & the

state of not having e. any time अभूतत्वम्

Comm on Kāvyaḍ.

caused to exist II वर्तित mtm MBh,

Pañcat.

III उद्भावित mtm Śāh.

existence II सत्ता Up, Kaṇ, Tarkas,

etc, सत्ताक (itc) NT lak — अस्तिता, अस्तित्वम्

Comm on Bād, Sarvad — सत् n RV, etc —

सत्त्वम् (itc f आ) TS, etc — विद्यमानता,

विद्यमानत्वम् Samkr — संब्दावः Bhag, R, MarkP,

etc — भवः ŚāringP, सत्ता L.

II अस्तु L, अस्तिभाव — उभयः —

उद्भूति f Kap — जन्मन् n Mn, Bhag 4.5,

Yogas 2.12, etc — जीवः, जीवम् MBh 4.6,

15943

Hariu, etc (itc f आ Kathās) — देहधारणम्

MBh — प्रचारः MBh, Kāu, etc — प्राणपरिग्रहः

Amar — भवक (itc) भव Bhp — भूति f L —

वित्ति f L — संस्थानम् (itc f आ) MBh, Śaṅk,

Bhp — संस्थिति f MārkaP — संनिधानम् Rājat

— संगीधि m Kusum — (with Buddhists)

समुदयः (rarely समुत्थम्) — समुद्भवः (itc f

आ) Mn, MBh, etc — सम्पत्ति f Śucī, Hcat,

15944

सम्पद f R, Kathās, BhP — सम्भवः Svet Up,

MBh, etc.

non-existence III अभवनि f Subh —

असंभवः VS 40.10 — असंभूति f VS 40.9, SBh 14

— निःसत्त्वम् W.

absolute existence महासत्ता Rāmat Up,

महासत्त्वम् Up a Brahman's form of e.

ब्राह्मणयोनि f chup brought into e. by जात

mtn (loc) RV, etc cessation of existence

अजननि f (generally used in cursing)

अजननिरस्तु तस्य (may he cease to exist)

Pāṇcat of Pāṇ 3. 3.112 coming into e. भवनम्

Kap, Sch, Kās on Pāṇ 1. 4. 3

coming into e. II भवनम् Kap, Sch, Kās

on Pāṇ 1. 4. 3 — भवः Yājñ, MBh, Kāu, etc —

जननम् Tāṇdya Br 2. 1. 9, KātyŚr, Mn, etc —

आत्मलभिः Comm on Nyāyad.

II उपाद्य mtn — जनिकर्तृ, जनिकर्तृ

mtn Pān 1.4.30.

coming into e. again पुनःसम्भवः mtn

Rājat consisting of e. and joy and thought

सदानन्दचिदात्मक mtn Rāmat. Up consisting

of e. and non-e. सदसन्मय mf (ई)n Pur

consisting of e. and thought सच्चिन्मय mf

(ई) न SāringP consisting of 5 forms of

e. पाञ्चगतिक mf (ई) न L endowed with

e. सत्तावत् mfn Bhashāp e. and non-e.

सदसत् न du → सदसत्तम् Bhp (pure) e.

and thought सच्चित् न (pure) e. and

thought and joy सच्चिदानन्दम् Up, Pañcar,

etc e. and thought and joy सच्चिदानन्दाः

m pl e. from eternity सम्परायः Sāṇḍ

e. of a lord स्वामिसम्भावः e. of a master

स्वामिसम्भावः the e. of a supreme being

इश्वरसत्त्वम् the e. of cause and effect सद्येतु

m the e. of properties (?) सृष्टिः the e.

of the Suttva-guna सत्त्वता e. of the soul

आत्मभावः Set Up e. of the world लोकस्थितिः

Kāu e. (regarded as the common property

of all things) परम् the form of e. (as

man, animal, etc) fixed by birth जाति f

Mn 4.148f, Yogas 2.13, (ifc) Kathās 18.98 the

form of existence fixed by birth योनि m f (in

RV only m, f sometimes योनि) Mn, MBh, etc

a former ^{e.} exi पूरेनिवासः Divyāva from a prior state

of ^{e.} existence प्राग्भावतः having passed through

the five forms of e. पञ्चगतिसमतिक्रान्तः Divyāva

having which e. यदात्मक ^p mfn Bh^h liberated

from all stages of e. वयोऽतिग, वयोऽतीत मनु

MBh mere e. सत्तामात्रम् VP (in Sāṃkhya

phil) the necessary e. of an effect (as

inherent in a cause) सत्कार्यम् ^{Sāṃkhyak,} Tattvas

Tattvas, Kap, Sch (in phil) practical e.

व्यावहारिक mf (ई) n non-e. of an aim

अर्थनोप: Jaim, Kātyāṣṭh nothing but e. सद्ब्रह्म

NṛisUp one's own e. स्ववृत्ति MBh, Kām,

स्ववृत्तयः f pl one who asserts the e. of God

परमेश्वरास्तित्वादिन, m Sarvad one who

believes in the e. (of another world)

आस्तिक mf (ई)n one who believes in the
, another world, etc)

e. (of God) आस्तिक mf (ई)n one who has

obtained an e. भवान्तरप्राप्तिमत् mfn Sarvad

recollecting a former e. जातिस्मर mf (आ)n

recollection of a former e. जातिस्मरता MBh 3.

160, Hcat 1.7.692 reminiscence of former

e. (one of the 10 powers of a Buddha)

पूर्वनिवासानुस्मृति † Dharmas 20.76 state of

e.
existence वृत्तिता, वृत्तित्वम् Mn, MBh, etc

without e. निःसत्त्व mfn Vajracch worldly e.

जगन्निवासः — लोकयात्रा Mālav — भवः kau,

Pur.

to call into e. । II भू caus भावयति

(rarely भावयते) Pwr, Sah.

to come into e. ~~संजन्, संजायते~~ chUp.

to come into e. I जन् cl 4 जायते (ep

also जायति cl 2 (?) A, twice cl 1 A) RP, A',

etc — संजन्, संजायते Mn, MBh, etc.

I II संकृप्, संकल्पते chUp.

existent ^{वद्य} I II विद्यमान अस्ति Pat, Kāu,

Pwr — सत्त्वन् — अस्ति (gana चादि and
खरादि) L.

III विल L — सम्प्रवृत्त Bhp.

non-existent II अविद्यमान Kātyāṣr, Lāty,

Mn, etc.

belonging to something e. आस्त्येय Pāṇ 4.

3. 56 — आस्तायन ever e. चिरप्रवृत्त Kād

e. before पूर्वोत्पन्न formed of e. and non-e.

सदसन्मयः १ (ई) Pur. a lord of what is

e. and n. e. सदसत्यति m Pāṇcar the

really e. सत् n RV, etc (in the Vedānta).

the self-e. सत् ॥

to be existent ।I सम्प्रजन्, सम्प्रजायते

Pañcat.

existing ।I भावः Śvet Up, KātyŚr, etc

— वृत्ति f Lāṭy, Hariv, Kāu, etc, वृत्तिक, वृत्तिन्

(ifc) MBh, Kāu, etc.

।II प्रकृति f KātyŚr — भयम् AV, etc

— विवर्तनम् — संवृत्ति f — सत् f (सती) RV, etc

— सम्पत्ति f Śuśr, Hcat.

- 15956

exist.

causing to exist भुवनम् Nir 7.25(= भावन) anything that really e. भूतर्पःKau, Var, etc knowledge of what e. जातविद्या

RV 10.71.11 (Nir 1.8) .

that which exists II भावः Mund up,

MBh, etc.

I II मव्यम् RV, etc (यद्भवति) — भूतम् RV,

etc .

there e. विद्यते what e. वक्तुं मन्

15957

who e. वर्तक mfn.

existing adj I विद्यमान Pat, Kāv, Pur —

वर्तमान — वृत् (only itc).

I II आवित्त VS 10.9 — आवित्त + Bh 1.7.

6.6 — आस्थित BhP, Hit — उपनत BhP,

Megh, etc — उपपन्न MBh, Yājñ, Ragh, etc —

आभूत — जीव् + (आ) RV, etc — हृष्ट Kāv, Pañc,

Hit — धृत MBh, R — धृतशरीर Kap —

15958

धियमाण Mn, MBh, etc — परिनिष्पन्न Samk,

Buddh — प्रवृत्त Āpast — भव्य RV, etc —

भावसमन्वित Bhag 10.8 — भाविन् R Prat, Hariv,

Ragh — भु (ifc) = भू — भू — भूत f (आ) Kan

— वर्त्तक — विदान RV, AV — वृत्त — व्यवस्थित

MBh, Sarvad — संस्थ f (आ) Vet — संस्थानवत्

R — समुद्भूत Pratāp — सम्प्रातिष्ठित Cat —

सम्भव f (आ) Pañcar — स्थित Mn, MBh, etc

not-existing । II अधियमाण (p. pass. p.

वृत्) (gana चार्वादि) — अविभवत् — अविभवत्

Katyāṣṭh — असम्भूता R.

actually existing भाविक + (ई)

Sāṃkhya.

anything not existing । काकदन्तः Jyot

etc — स्वचित्रम् Kathās 49.142 —

स्वरीविषाणम् Sāṃkarā 1.8.

attached to anything i.e. existing सम्बन्ध

kālid being in all existing things ^{e.} भुवनेष्ठा

AV, ĀśvŚe e. a long time चिराय सुश्

e. absolutely सांख्यिक f (ई) Sank e.

among स्थ f (आ) itc — स्था itc e. at

the present moment प्रत्युत्पन्न MBh, Kāv, etc

e. before पूर्ववर्तिन e. for others परार्थभवक

e. from the beginning (said of Śiva)

15961

मूलस्थायिन् MBh e. in स्था if — स्था f

(आ) if e. in a jungly district (water,

^{deer}
wood, ~~water~~) जाङ्गल सुख e. in every season

सर्वत्रिक mn, R, Hariv, etc e. in few

places i.e. comprising but few

individuals (said of a species)

अल्पदेशव्यावृत्तम् = व्यावृत्तम् e. of one's self

आमभवः e. on स्था f (आ) if — स्था if

e. only in one object एकैकवृत्ति Bhāṣya

long e. चिरस्थितिक Lalit 22.33 long since e.

सनावित RV no longer e. विच्छिन्न Rājāt

(regarded as) not e. (as a rule or operation

taught in grammar) असिद्ध Pāṇ

really e. यदिन् RV.

exit n । I निष्क्रमः R,

Kathās — निगमिः R, Pañc —

(dram.) निष्क्रान्त mfn.

। II उदयनम् — निमगिम्.

having a thousand exits

सहस्रामुख mfn, pañcat (in drama)

to make an exit निष्क्रम्,

निष्क्रामति, निष्क्रामते (निष्क्रामति R)

the exist place of the e. of food

आहारनिःसरणमार्गः Bharta आहार-

निर्गमस्थानम् — आश्रित mfn Bhr,

etc.

Zurück

exorbitant 1I अत्यर्थं म॥

to exorcise (demons) * 1II

शप् caus शापयति AV, AitBr.

exorcising n 1II अभिचारः AV,

etc — अभिचारः ĀP.

certain verses of the AV (for

exorcising demons) चातनम् Kaus

8.25.80.136.

exorcising adj 1 II अभिचारक

४ (इका) VarBrS, etc.

fit for exorcising अभिचरणीय

SBr, etc, comm. on Mn 11.197.

possessing the same rules for e.

enchancements साभिचरणिक अपेक्ष.

exordium 1 I प्रस्तावना मझ,

Malaw, Mear — वाङ्मुखम् L.

1 II वचनोपक्रमः.

मझ 1

exotic adj परदेशीन् — विदेशज.

expand vb । I विस्तृ, विस्तृणाति,

विस्तृणुते, विस्तृणाति, विस्तृणीते R —

स्फाय् cl । (Dhātup 14.16) स्फायते Hear.

III
अजृम्भ ऽBr 14 — उजृम्भ्,

उजृम्भते Prab, Naish, Dhūrtas —

उत्फल्, उत्फलति — पिरस् cl 4

(Naigh 2.14) पिरयति ऽBr —

प्रविस्, प्रविस्तृ, प्रविस्तृणाति Heat

— मुच् cl 1 (Dhātup 7.32) मूचति

AV, etc — विचर्, विचरति RV.

MBh, Var Brs — विभू, विभनति

RV, TS, Mund. Up — विवृत्, विवर्तते

(rarely P) Śvet Up — सम्मुर्, सम्मुचति

सम्मुचति Ragh.

III पिच्छ cl 10 पिच्छयति Dhātup

32. 20 (P. L पिच्छ).

2. I निरुक्त ८१ निरुक्त MBh.

कान्, etc. — यत् Nom फु, हति MBh

— यत् ८१ (Dhātup 28.80, 9.44,

7.7) युरति, रुरति, स्फुरति (A

only in Dhātup? kār, Bhp —

विजृम्भ, विजृम्भते कान्, Var. 13.5.

Bhp. — जृम्भ ८१ जृम्भते (ep. also)

to expand as a flower etc.

जुम्भति) NABh. Hariv, Bharty 3.41,

Rājāt 5.267 --- प्रतिबुध lass only

or परानोधि) BHP. - प्रबुध,

प्रबुधति NABh, Hariv, etc --- प्राविकस,

प्राविकसति (ant.) sis --- प्राविजुम्भ

प्राविजुम्भति Bālar --- (as a flower)

हि ८६ । धिक् २२.५१७ रमयति Kāv

— हस ८६ । हसति Kāvāl.

3I विस्तरि कृ — पृथक् NW

वितती कृ, वितती कुराति Naish —

विततय Nom वितयते ApSkr.

3II बृह, बृह caus बृंह्यति,

बृंह्यते^a Mith, Kathos, Pur. Sans —

गम ca गच्छति (Ved also गच्छते

and Ved. ep. गमति, गमते) RV —

त्रिषु caus (only 208) RV 1.56.5

— शयनस्य क. — स्फुर caus

स्फुरयति — (ep. for religious

purposes) विनी, विनयते Pani

Sch.

4I विकची कृ; विकची

— (a blossom) विक nam

विकचयति Bhp — समुत्थान Uttaraz

समुत्थानमति Uttaraz.

4 II भिद् cl 7 (Dhātup 19.2)

भिन्नति, भिन्ते cl । भिद्यति RV, Maitr-
Up, Megh.

4 III स्फुट cl । स्फुटति Dhātup

9.44 — स्फुट cl । स्फुटति Dhātup

9.44 — स्फुट Dhātup 8.25.

to cause to e. I I विकस

caus विकशयति kār, kashās

— प्रबुध caus प्रबोधयति Kum.

to cause (a flower) to e. III

बुध caus बोधयति बोधयते kāv.

to e. as a flower 2 II अनुबुधसु

expanded ^{adj} I विस्तीर्ण MBh,

kāv, etc, विस्तृत MBh, kāv, BhP.

III विस्तीर्ण — तत RV, etc —

तन्मूल Un. ७५ — निष्कासित W,

निष्काशित — व्यासत — प्रकाश W

— प्रावितत M २०५, २०६, etc — प्रवृत्ति —

W — प्रसक्त W — प्रसारित Mn, MBh,

kāv, etc — प्रहृत W — नक्षित

MBh, kāv, etc — व्याप्त W —

व्याप्त W — व्यूट, व्यूळ M २०५, kāv,

etc — स्फारित Suiss, Var 13५.5, Mit,

not e. II अविस्तृत Bhp an

e. mass of clouds मेघवितानः,

मेघवितानम् Var Brs (in gram) e.

state of the organs of speech

निवारः Pāṇi 1.1.9, Sch greatly e.

सुविदीर्ण MW one who has an

e. body विसारिताङ्गः MW — फल्क

L, विशोविताङ्गः (?), विसारिताङ्गः

to be expanded । III विप्रसृ,

विप्रसरति RV, MBh, etc — विप्रि,

विप्रसति, (mostly) विप्रयते RV

capable of being ~~expanded~~ e.

विस्तरणीय mfm MW.

to become expanded । I

स्युर el 6 (Dhātup 28.95) स्युरति

(m e also स्युरते) NṛisUp, MBh, etc.

III विहा, विजिहीते RV, AV, TS,

SBh.

2I विजृम्भ, विजृम्भते Kāv,

VarBṛs; BhP.

to become fully e. समुन्मील.

समुन्मीलति Amar, Brab. widely.

प्रोत्कृष्ट mfn MBh, Kāv.

2I विकसित (Pām 7.2.54)

MBh, Kāv, etc, विकस्वर sis,

विकासभाज, विकासभूत Kāv — फुल्ल

३ (आ) (Pāṇ 7.4.89, 7.2.55) MBh, —

Kāv, etc — फुल्लित L — स्फुर

MBh, Uttarar — विकासित Amar.,

2 II उच्चसित — उज्जृम्भ L — ^h

उज्जृम्भित — उज्ज्वल — उद्विकासिन

Kād — (as a flower) उज्ज्वल —

MBh, Kāv, etc, विकस्वर sis,

विकासभाज, विकासभूत Kāv — फुल्ल ३,

५ (आ) (Pān 7.4.89, 7.2.55) MBh, —

Kāv, etc — फुल्लित L — स्फुर

MBh, Uttarar — विकसित Amar.,

2 II उच्चसित — उज्जृम्भ L — ^{h,}

उज्जृम्भित — उज्ज्वल — उद्विकासिन

Kād — (as a flower) उज्ज्वल —

Kathās, Śis, Kāvyād, etc —

उन्मेषित L — जाम्भित MBh 7.8198,

Kathās 69. 71 — परिष्कृत W —

पुष्क L — प्रकाश W — प्रफुल्ल,

प्रफुल्ल Pāṇ 7.4.89, Sch — प्रबुद्ध Up,

MBh, etc — प्रयुक्त L — फलित MBh,

(Nīlak) — *पुष्कल Pāṇ 8.2.35, Sch

बुद्ध Sāmar Br. — भिन्न —

MBh, Kāv, etc — विदल $\frac{1}{2}$ (आ) Śis.

विदलित $\frac{1}{2}$ — विदीर्ण MBh,

Kāv, etc — विनिद्र $\frac{1}{2}$ (आ) Śis —

विदुर्ल MBh, Kāv, etc — समुल्ल-च

Pañcar — ~~समुल्ल~~ समुन्मीलित Prab

सिमत Śis, Pañcat — (as a $\frac{1}{2}$

flower) स्मर $\frac{1}{2}$ (आ) Vās, Sāh ~~man~~

हासित L.

not expanded निर्विकस.

the e. (lotus of the) heart

रा. २ पु ३ शैकम् Bca 1.9 e. to the

full (as a blossom) अभिस्युरित

fully e. जाकोश MBh, R, etc, जाकोश

जाकोश L fully e. (as a flower)

रा. २ पु ३ Kāv, Rājat fully e. (occurring)

in the names of various Buddhas

सिंह-मुनि half e. आकृष्टमको हुत

Prashannar. having ~~e. and~~ lotuses

विशुद्धकाज MBh having e. red

lotuses आकाशकोकनद sei having

eyes e. with joy प्रसन्नजगज W,

प्रसन्ननन Satr having the face

e. with joy प्रसन्ननन W not

e. as a flower सम्यग्मनस

Caused to extend Tinkari
 into - inner.

expanding II Tinkari room,
 sis — Ragh, Vagb, Satz —

निर्माणम् Ragh.

III आरक्षणम् L — युष्मत् L

प्रतिनिवेशनम् MBh, 454. —

परकारगम L — पुष्प ± W —

शेदः kalid, Balar — विहरणम pani.

3.20.

the e. of a serpents hood

फराणः pancat. vl. फराणः L

e. (the wings) रक्षेणः subr.

expanding adj II स्फायत.

III जराणां RV 5.66, 10.115 —

प्रस्थ W — वर्षिष्णु W.

e. exceedingly ~~over~~ ~~विशेष~~

विशेषाभुवत् loc Matras e. sideways

तिशमिरेरांसपिना Ragh 6.15.

2 I विकारिना sis — विकसत्

Kar, Pur.

e. abundantly प्रकाशविकसत्

Anar e. at the appearing of the

Sum सूने विकारिण L to resemble

an e. lotus flower रंभाय लो रं

Non. P., रंभाय लो रं वति Kāv e.

(the ~~animal~~ mind i.e. making

with विकारिक Dhūrtas.

causing to expand विकारिक

Non. Kāv causing to expand

चन्द्रिका लोचन मं (३) न R; Hariv;

Swiz.

wishing to expand one's self

विष्णुम् mfn Bhp.

expanse I I ^a आगः śak,

Bharta, etc.

III जयस n RV 1.4.6.7 ff.

परः L — वरस n RV — वरिमन्

m RV, VS, AV, śāṅkśr, वरिमन् RV, AV

वरीसन् ॥ RV — वितानकः, वितानकम्

W — व्यन्तर ॥ RV, AI, VS —

सामि ॥ TS, etc. :

the e. of heaven व्यापविस्तृतम्

W sky-e. नभोवर्तः L.

expansion । I विस्तारः (etc)

॥ आ ॥ MBh, Rāv, etc — विस्तरः

(५० ५ आ) MBh, Kāv, etc — विताते

५ BhP.

III कौटिल्य ५ (Bh. 3.3.97) ५

— प्रकाशः MBh, Kāv, Sāh — प्रपञ्चः

Mānd Up, Kāv, Kathās — — कथनम्

— विवरणः, विवरणम् (५ अतःपरे) ५ —

विभूति ५ Kāv, Kathās, etc —

विवरणः, विवरणम् BhP — विचारः W

— निष्पत्तिः \pm RV — निष्पत्तिः \pm W —

निष्पत्तिः \pm Kir — व्रतति \pm L —

संस्त्यायः L — सम्मूढः L — स्फुरणः

Sāh, Bhp, Sawad.

being of a real essence

without e. निष्प्रपञ्चासदात्मनः mfn

samk e. (either in space or time)

आयामः Susr, Aśvār, R, Megh, etc

expansion of the throat in
articulation (one of the Abhyā-
ntara-prayatnas or efforts
of articulate utterance which
take place within the mouth

विवारः pāṇ 1.1.9, Sch (in phil)

the expansion of the universe

~~प्र~~ प्रयत्नः Up; Kap, Sarwad

(in phil) the inward e.

आन्तरप्रपञ्चः subject to more.

~~निष्प~~ निष्पपञ्च mfn BHP.

expansion n 2I विकासः

Sis, Pur, Sarwad — नि. ॥ शिखा

Samk.

2II जम्भः (n 7 अर्धचिह्नं)

W — पल्लवः, पल्लवम् (life & आ) L

— विवृत्ति ± kir, Bhp — रफोटः

Mbh, Kāv, etc.

full e. फुत्ति ± Pāṇ. 7.4.89,

Sch.

adj. II
expansive, पृथु ± (वी ०२५)

— व्यपस्वत् RV, Vs.

most e. व्यापिष्ठ RV.

15996

expansiveness ।। विद्वत्त्वम्

Hariv, Pur.

great expansiveness प्रमत्तत्वम्

सार्धः Ragh.

15998

expect ज० 1I आशंस, आशंसति,

आशंसते — उत्तीक्ष, उत्तीक्षते MBh, R, ~~म~~

Mn — आशास्, आशास्ते RV, AV, TS,

SBh, AitBh, BhP, MBh, etc — आकाङ्क्षा,

आकाङ्क्षति, आकाङ्क्षते Laty, MBh, 14.1279,

etc — अपेक्षा

1 II अधीक्षा — अनुवृत् —

आशङ्क, आशङ्कते (seldom आशङ्कति)

Ragh, Kathās, Pañcat, etc — उपास,

उपास्ते RV 1.162.12, ŚBh, Kātyśr,

MBh — उपेक्षा, उपेक्षते Balan —

उपेक्षा, उपेक्षते (variety P) Susr —

उहे, उहति, उहेत (ved ओहेत) RV —

काड् + क्ष cl 1 काडति क्ष ep also काडते क्ष

(with acc) AśvGr, Mn, MBh, R, Bhag,

Megh, Śuśr — प्रतिचक्ष्, प्रतिचष्ट BhP

-- प्रतिधी (only भ प्रतिदीधिम) ~~भ~~

RV — प्रतिरम्, प्रतिरमति (acc)

Kārand -- प्रतिकम्, प्रतिकमते R —

प्रत्याकाड्, प्रत्याकाडते MBh — प्रत्याशंस,

प्रत्याशसते R — प्रत्यासद्, प्रत्यासीदति

Kir.

to expect anything from अद् धा,

अद् दधाति, अद् धत्त (acc, abl) MBh

to e. anything from anyone इष

cl 6 इच्छति ep & ved also इच्छते

MBh, Ragh, Mn, Śak, Hit, etc.

2I प्रतीक्ष, प्रप्ति प्रतीक्षित TS, etc.

2II अनुपा caus अनुपात्यति,

अनुपात्यते - उत्पश, उत्पश्यति Ragh,

Megh, Bhatt - प्रतिपात्, प्रतिपात्यति

(ep also प्रतिपात्यते) CRUp, MBh,

Kar, etc - संप्रतिपात् (only pass

संप्रतिपात्यते) Hariv - सम्प्रतीक्ष

सम्प्रतीक्षते MBh.

expectancy n 1 I ओ न्मुख्यम् Rajat.

the state of expectancy उन्मुखता

Kathās.

expectant of सकोतुक mf (आ) n

Ratnāve, Kathās — व्यपेक्षा (इष्टे)

प्रतीक्ष mf (आ) n (इष्टे) MBh, Kāv,

etc (also प्रतीक्षा R) e. through

love प्रणयान्मुख- mf (आ)n Mālav.

expectantly 1 I सप्रत्याशम् ind

Vike

1 II सप्रतीक्षम् ind R

expectation n 1 I आशा AV, ŚB, etc.

Chlp, R, Śak, Kathās, Pañcat, etc

आशसा Pāṇ, Ragh, Vikr, • Sah.

1 II अपेक्षा . अपेक्षिता Kum 3.1

— आधि m L — आयति h Kathās,

Kad, आयती — आशाबन्धः - निरीक्षया

ind — परिशङ्का R — प्रत्याशा Prab,

Kathās, etc — मनस्विता — मनीषिका

Bālar — वासना Kathās — व्यपेक्षणम्

— व्यपेक्षा BhrP, Kathās.

16006

attended with the expectation (of

being gratified) आशाकृतं मन् R

bad e. दुराशा Rājat, Bhp e. of

any advantage संकल्पः (इष्टं f आ

e. of consequences फलपेक्षा e. of

evil अनिष्टोपेक्षणम् e. of favourable

consequences फलकाङ्क्षा Bhag e.

which exists only in empty space

16007

सुरवाशा e. which is very remote

सुरवाशा formed into e. आशाकृत

mfn R full of e. सौत्सुक्य mfn(आ)n

Pāṇcat — राकौतुक mfn(आ)n Ratnāv.

Kathās great e. महदाशा. Das

one who has given up all e. of life

त्यक्तजीवित mfn Bhag 1.19, Nat 2.

16 (in comp), R 4, त्यक्तप्राण mfn

16008

MBH 5.72.04 remote e. पराकाशः

Size.

having bad expectations वृशश

mfn Prab 3.5 one who forms e.

कलाशंस mfn kad.

2I प्रतीक्षा f TBe, KathUp.

2II सम्प्रतीक्षा

to remain in expectation उपरम्,

उपारसे RV 1.162.12, ŚBr, Kāty Śr,

MBh.

expected adj 1 I आशंसित —

अपेक्षित.

1 I काङ्क्षित MBh, R, Ragh —

परिकल्पित Mn, MBh, Kāv, etc — परितर्कित

Hariv — परिशङ्कित MBh — प्रकृत —

प्रतिफलित R(B) -- व्यपेक्षित .

any expected result अभ्यासः (अभ्यास)

ChUp mutually e. व्यपेक्षित one from

whom nothing great is to be e.

पाण्डुपुत्र L.

2I प्रतीक्षित

1I

to be expected / अपेक्षणीय

1II प्रतीकाङ्कितव्य Vajracch

व्यपेक्षणीय -- व्यपेक्ष्य -- मङ्गल शङ्ख Das,

Rajāt -- सम्भाव्य: MBh, kāv, etc.

e. not to be expected अशङ्क्य Rajāt

to be e. for उपाशंसनीय Nic.

2 I प्रतीक्षणीय kull -- प्रतीक्ष्य

Mn, MBh, etc.

2 II सम्प्रतीक्ष्य Yājñ.

while expecting प्रतीक्ष्य ind

Mariceh 2. $\frac{17}{18}$

having expected प्रतीक्षम् ind R

having e. the autumn दारप्रतीक्षम्

ind.

expecting n 1I उदीक्षा Comm.

en. Bādar.

2I प्रतिपालनम् Ratnāvar.

one who expects आशंसितु म०

L.

expecting adj 1 T आशंसित Divyān

उन्मुख (इ) R, kum, Kathās,

etc — आकाङ्क्षिन् यु Math 12.4289,

R, Ragh 17.57.

1 II अपेक्षिन् — काङ्क्षन्, काङ्क्षाम्,

काङ्क्षिन् (acc or in comp) MBh, R,

Bhag, Pañcat — प्रत्याशिन

expecting happiness सुखप्रतीक्ष

e. nothing निराकाङ्क्ष Kathas, Pur

(also निराकाङ्क्षिन् MBh) e.

prosperity उदयोन्मुख अर्ध(ई)n

Pañcat.

2I प्रतीक्षिन् MBh, Rājat.

2II प्रातिलम्बिक L — सम्रतीक्ष

(~~पु~~) Sis.

e. an order from आशाप्य

(~~gen~~) R 1.66.3 e. (quietly) the

Coming time कालाकाङ्क्षिन् R, kathās

107.8.

- ~~Excluded~~ Ms I प्राशंस, प्राशंसते, प्राशंसते, प्रत्याशंस,
 प्रत्याशंसते R, प्राशंस, प्राशंसते RV, AV, TS, ŚBr,
 At-Bv, Bhp, MBh. etc — प्रतिचक्ष, प्रतिचक्षे Bhs.
 II उपश, उपशयति Ragh, Megh, Bhātt —
 उपेक्ष, उपेक्षते Bālan, उपेक्ष, उपेक्षते (hardly P)
 Suśr — उपेक्ष, उपेक्षते, उपेक्षते (ved ओहेते) RV,
 अधोक्ष — अनुवृत् — अपेक्ष — आकाङ्क्ष, आकाङ्क्षति,
 आकाङ्क्षते, Lāty, MBh, 14. 1279. etc — प्राशङ्क्ष,
 प्राशङ्क्षते (seldom आशङ्क्षते) Ragh, Kathās,
 Pāncat, etc, आङ्क्ष, आङ्क्षते ep also
 आङ्क्ष (with acc.) Āśv Śr, Mn, MBh, R,
 Bhaṣ, Megh, Suśr — प्रतिचक्ष (only 1 प्रतिचक्षिते)
 RV — प्रतिरक्ष, प्रतिरक्षति (acc.) Kārand —
 प्रतिलक्ष, प्रतिलक्षते R — प्रत्याकाङ्क्ष, प्रत्याकाङ्क्षते
 MBh
 2. प्रतीक्ष, प्रतीक्षते TS, etc — प्रतिपाल, प्रतिपालयति
 ep. also प्रतिपालयते Ch Up, MBh, Kāv, etc —
 उदीक्ष, उदीक्षते MBh, R. Mn.
 2 II अनुया Cam अनुपालयति, अनुपालयते — उपास
 उपासते RV 1. 162. 12, ŚBr, Kāty Śr, MBh — प्रत्यासद्ये
 प्रत्यासद्यति Kiv — संप्रतिपाल (only Pan. संप्रतिपालयते)
 Hariv, संप्रतीक्ष, संप्रतीक्षते MBh.

to expect anything from Gāyā, Gāyā, acc. Abl.) mBh, to expect anything from anyone for cl 6 of & Ved, ~~etc.~~
 ३२६१०, ३२६१० mBh, m, Jan, Ragh, Hit, etc.

21 गीतगीतगीत Ratnār — ३२६१० Comm on Bādar.

Substantive आनन्दराज Ratat.

The state of expectation ३०२२००० Kathās.

Expectation २५१२११ Ab, Jan, Ch Up, R, Jan, Kathās, Pāncat, etc, २५१२११ वन. — २०२५१२११ Pāncat, Kathās, etc — २५१२१२११ Pāncat, Ragh, Vihar, Sāh
 १५ ३२६१०, ३२६१००० Kum ३ — ३२६१००० L
 आनन्द-१ Kathās, Rāg, आनन्द — निरवधारित
 W पर २५१२११ R — मनोरंजित W — मनोरंजित
 Bādar — वनरात Kathās — २५१२१२११ W, २५१२१२११
 Bādar, Kathās.

attended with the expectation (of being
 gratified) २५१२१२११ mBh R, had expectation
 ३२६१००० Ratat, Bādar, expectation of Gāy.

advantage प्राप्तः यः f(37) w , expectation
of consequences मोक्षः w , expectation
of प्राप्तः प्राप्तः , expectation of
probable consequences मोक्षः प्राप्तः , expectation
which exists only in empty
state प्राप्तः , expectation which is
very remote प्राप्तः formed into subec-
tation प्राप्तः R , full of expectation,
 प्राप्तः f(37) प्राप्तः + प्राप्तः f(37)
Ratnav, Kathās, great expectation
प्राप्तः Das, having had expectations
प्राप्तः मृ. Pral. 3.5, one who forms subec-
tations प्राप्तः Kād , one who has
given up all expectation of life प्राप्तः
मृ. Bhag 1.19, Nat 2.16. (in Comp) R.4.
प्राप्तः मृ. MBL 5.704, remote
expectation प्राप्तः Sū.
expectation प्राप्तः f Thv, Kāl-up , प्राप्तः
w.

Mish, Kāv, etc (also यतिशक्ति R) - संयोजन
 f (37) Ratnas, Kathās - व्यपेक्षा ये,
expectant through law युगोत्तरव f (3)
 Mālar.

expectantly संयोजन incl. विक, संयोजन,
(incl) R.

expected adj II यतिशक्ति - यतिशक्ति R (B.)
II व्यपेक्षा - व्यपेक्षा Mish. R. Ragh - यतिशक्ति
Mish, Kāv, etc - यतिशक्ति, Haris -
यतिशक्ति Mish. - यतिशक्ति - व्यपेक्षा Mish

2I यतिशक्ति W.

any expected result यतिशक्ति (37-यतिशक्ति)
Ch 45, mathematically expected व्यपेक्षा
Mish, one from whom nothing great is
to be expected यतिशक्ति L.

all expected II व्यपेक्षा - यतिशक्ति
Yajñach, व्यपेक्षा W, व्यपेक्षा Mish - यतिशक्ति
Yajñ Das, Rājāt - यतिशक्ति Mish, Kāv, etc

16021

21. Y. heterotricha Kunt., Y. hetero M., Y. hetero, etc. Y. heterotricha
yān.

to be expected in February 1775 N^o.

Antennae 11 und R.

Larva Suborder III. July 1890. Like Larva II.

31215 over Rajat.

expectorate vb 1 I उक्कास् ,

उक्कासते Car - षिव्, षीव् cl 1.4

षीवति, षीव्याति (Dhātup 15.52.26.

4) Suśr., VarBṛS, kathās.

expectorated (as saliva) ष्यूत

mfn to be e. षेव्य mfn.

expectorating 2 1 I उक्कासनम्

Susr.

expectoration n 1I श्चिवनम्

Pāṇḍya, MBh, Susr; etc.

expedient n II अभ्युपायः MBh, Mh. 11.

210, etc — युक्ति † Kāv, Kathās, Pañcar.

III भङ्गम् — उपकरणम् — उपक्रमः

MBh, Vājñ, Mālav, etc — उपक्रिया — ~~क्रिया~~

क्रियात्मकम् according to Sāy in आविर्भूतजीव

g.v. — औपयिकम् Kir 2.35 — क्रिया

(Pān 3.3.100) L — गति † Vājñ 1.345, R1,

~~Mālav~~ Mālav, etc — (fig) द्वार RV, AV,

SBh, Mn, MBh, Kāu, etc — नायः Bhatt, Sch

— निस्तारः W — निःसरणम् L — नैगमः MBh

12. 3685 — मार्गः Kam, Kathās — यात्रा L

योगः MBh, Kāu, etc — (fig) वयुन mbh —

विधानम् Pañcat — सहकारिन् m Sāh,

Bhāṣāp, Sarvad — साधनम् (युक्) Samh

on BṛĀṣUp — साधनम् (युक् + आ) Mn, R,

etc.

a bad expedient ३ दुरुपायः MW ~~12. 3685~~

becoming an e. साधनीभूत ^{mbn} Jaim, Sch being

an e. साधनीभूत ^{mbn} Jaim, Sch by some e.

उपायनः Kathās e. against प्रतिपत्ति to

(gen) Jaim e. for विधि m (dat, loc or

comp) Hariv, Kāv, Pur, Hit an e. (of any

kind) उपायः MBh, Mn, Yājñ, Pāṇcat, etc

a good e. सूपायः Kām having the character

of an e. साधनरूपिन् mbn RV having the

form of an e. साधनरूपिन् ^{mbn} RV obtained

through e. औपयिक mt RV L or

a simple e. संक्षिप्त + what is e. or not

expedient अर्थनयै m du-Mn 8.24 to

employ an e. युक्तिम् कृ to find out an e.

युक्तिम् कृ fertile in e. उपायज्ञ mbn having

a thousand e. सहस्रणीय mbn RV having

e. अङ्गिन् mbn having no e. निरङ्ग mb (भा)

or ई) n Hit knowing e. उपायज्ञ mbn not

using e. अनुपायिन् mbn one fertile in e.

कृततीर्थ mbn W without e. निरुपाय mbn ~~Kām~~

Kām.

16029

expedition n 1 I यात्रा ^{म०} h,

Kāṇ, etc — यात्रिकम्

1 II यामन् n RV.

no expedition 1 II अयामन् n

RV 1.181.7 & 8.52.5. an

an e. against Matrignpta

~~मातृगुप्ताभिषेजनम्~~ an e. of

wrestlers माह्वी L = महूयाना

favourable to a warlike e. in the

west पश्चाद्वातिक मघ L ~~favourable~~

favourable to an e. towards

the east पूर्वद्वारिक मार्ग Van the

fruit of an e. यात्राफलम् the going

on an e. यात्रागमनम् R a

military e. दण्डयात्रा Hear 4.6f

to undertake an e. यात्रां गा ,

यात्रां दा .

expeditions adj 1I त्वरित

(Pāṇ 3.2.187) MBh, etc — सत्वर

ह(आ) MBh, Kāv, etc.

1II अनुकम्प्य (explained by

tarasvin, perhaps for tapasvin) L

— अविलम्ब L — अविलम्बित Kathās

— उच्चण्ड L — उषित L — चपल

ह(आ) (गुः कौण्डादि, श्रेण्यादि &

विस्पष्टादि) Hariv 4104 — तूर्णि RV,

TS 2, SBH 1, तूर्त SBH 6.3 - बरायुक्त

Brahmap 1.56.17 - बरायुक्त MBh, R.

expel ub 1 I निष्कर caus

निष्काशयति kar, Pañc, vet (निष्काशयति)

— बहिः कृ - निःस्तृ caus निःसारयति.

(abl with or without बहिः) MBh, R.

etc. —

1 IT. अपश्य caus RV. 2.41.10 —

अपश्य RV 10.34.2. and 3, AV, etc —

अपश्य P. Kauś, ŚaṅkhŚr, K 2.302.9 —

अवहन् Ved, RV, AV, etc — उच्चट caus

उच्चाटयति Pañcat, Bhp, Bhartṛ — उक्कट

उक्काटयति comm. on KātyŚr — उक्लिश

caus उक्लेशयति — उत्सू caus उत्सारयति

mBh, Hariv, Kathās, Bhp — उदज्, उदजति,

उदजे RV, Bṛ. Ār. Up — उदस्, उदस्यति

Śiṅg 2.6.2.16, KātyŚr — उदाकृ, उदाकरोति,

16035

उदाकुरुते -- उद्, उद्गृह्णाति and उद्गृह्णाति,

उद्गृह्णाते -- उद्गृह्ण caus उद्गृह्णयति, उद्गृह्णयते

त्याज caus त्याजयति Kathās 20. 126 --

दात cl 1 caus दातयति Mālatīm 8. 1,

Kathās 58. 8; 102. 58 -- नाश caus नाशयति,

cp also जाशयते RV, etc -- निरस, निरसयति,

निरसयते ङिङ्, ङिङ्, Mr. MBh, etc -- निर्धू,

निर्धूनाति, निर्धूनाते ङिङ्, MBh, R, etc -- निर्वद्,

निर्वदति, निर्वदते VS -- निर्विवह, निर्विवहति --

निर्हेन, निर्हेना RV, etc -- निर्हे, निर्हेति,

16036

निहस्ते RV, etc — निष्क, निष्करोति, निष्कुरुते

RV, AV, ŚBh — निस्त्यज् R — निःशास RV

1.8.1 — परिनिर्हन् (only impr परिजहि) AV

— परिवृज्, परिवृणांते AitBh — प्रमृज्, प्रमार्हि

(प्रमार्जति, प्रमार्जते MBh, प्रमार्जयति ŚBh) MBh,

R, GopBh, Kāv, etc — प्रवस् caus प्रवासयति

MBh, etc — वाह्यं कृ — वितथीकृ,

वितथीकरोति Dharmas — (disease) विनी,

विनयति, विनयते Car — विरुह caus विरोहयति,

विरोहयति MBh — विवस्, विवासयति, MBh, Kāv,

etc — व्यस् , व्यस्यति RV, etc — संचल् caus

संचालयति 1A8h — समाक्षिप् , समाक्षिपति, समाक्षिपते

समाक्षिपते 1A8h — समुत्पद् , समुत्पाद्यति Rājāt —

समुदीर् caus समुदीरयति 1A8h — समुद्गर् caus

समुद्गसयति 5B2 .

111 स्तुम् cl 5.9. स्तुम्नाति, स्तुम्नाते, Dhātup

31.7, Pāṇ 3.1.82.

to chant away i.e. to expel by singing

निःश्वृ , निःश्वरति Kāth.

to expel from । I निर्वस् caus निर्वासयति

(abl) Mn, MBh, etc.

III चल् caus चालयति (abl) MBh 1.5743,

13, 3336, Hariv 2697 — जि l । जयते, जयते

(abl) ŚBr 3.6.1.17 — निर्या caus निर्यापयति

(abl) BhP — विप्रवस् caus विप्रवासयति (abl)

Mn, Yājñ, MBh — व्यप्सृह caus व्यपरोपयति

(instr) or (abl) MBh.

to expel from (the dominion) अवर्ध्

Intens P R2.58.20 to expel from with heat

अवदह (abl) RV1.33.7.

to be expelled (prematurely as fetus) विमुच

pass विमुच्यते Susk.

expelled adj II निष्कासित डL, Vet,

निष्काशित — निःसारित MBh, etc — निर्वासित

Rājāt, Bhp, etc. ॥॥

II अवधूत MBh, etc — अवरुद्ध MBh

उद्धृत

4.2011, etc — इतर $\frac{1}{2}$ (आ) L — ~~व्यवस्था~~ AV —

(as a king) शुब्ध Pān 7.2.18, Siddh — त्याजित

Pāncad 3.60 — निष्कृत — निरवास्त निरवासेत

Pān 2.4.10 — निरस्त SBr, Mn, MBh, etc, also

निरासित R — निराकृत — प्रच्युत AV —

प्रमृष्ट Rājāt — ग्रहित R, Kathās — प्राप्त W

— प्रोत्सारित W — व्यतिरोपत MBh —

व्यपरोपित W — व्यस्त Megh.

expelled by Bṛihas-pati बृहस्पतिप्रणुत AV.

4.2011, etc — इतर ^{उद्धृत} ~~ब्रह्म~~ (आ) L — ~~ब्रह्म~~ AY —

(as a king) शुब्ध Pān 7.2.18, Siddh — त्याजित

Pāncad 3.60 — निष्कृत — निरवास्त निरवासेत

Pān 2.4.10 — निरस्त SBh, Mn, MBh, etc, also

निरासित R — निराकृत — प्रच्युत AV —

प्रमृष्ट Rājāt — प्राहित R, Kathās — प्राप्त W

— प्रोत्सारित W — व्यतिरोपित MBh —

व्यपरोपित W — व्यस्त Megh.

expelled by Brithas-pati बृहस्पतिप्रणुत AV.

expelled from II बाहिष्कृत Mn, MBh, etc

— बाहिर्भूत ifc Pāṇ 3.1.119, Sch.

II च्युत MBh 3, Bhāṭṭ 7.92 — च्यावित

(abl) BhP 8.17.12 — निच्युत (abl) MBh —

प्रभाशित (abl) MBh. expelled from the

expelled from the body downwards (as wind)

शुद्ध MW expelled from a family कुलच्युत —

कुलभ्रष्ट having darkness expelled विमिश्रत

निग्रिन्नतमिस्त्र ११११ not expelled from अनिहत्

(abl) ५८२ one who has been expelled from

his caste वैवर्णिक् Divyān.

to be expelled II विवास्य १११, Yājñ., R

— निःसार्य Kull.

II अपरोक्ष्य ११२ — उद्धार्य ११३ — त्याज्य

(Pām 7.3.66, Vārtt) १११ १. ८३, MBh, etc —

निरसनीय Kull — निरस्य Kām.

to be expelled (as a witness) याप्य Gaut

difficult to be expelled : दुःसाय W easy to be

expelled सुनिरज RV.

having expelled निर निरस्य गBh, R.

intended to be expelled उपरुध् desid

pass p उपरुरुत्स्यमान Kāth.

wished to be expelled अपरुध् desid pass

p अपरुरुत्स्यमान Kāth.

expelling n II निःसारणम् Rājāt.

III अपेहि (Imber 2 sg. in comp) —

उद्वासनम् — क्षपणम् MBh, Susr, BhP — त्यजनम्

AV, Paipp 19.12.4 — निराकरणम् Kalid, ~~Susr~~

Susr, etc — निर्यापणम् BhP — निर्हरणम् ~~MBh~~

MBh, Susr, Pur, निर्हारः BhP — प्रोत्सारणम् W.

expelling from have निर्वसनम् MBh, R, ~~etc~~

etc the e. of snake poison सर्पविषप्रतिषेधः

cat (esp.) e.e. the breath out of one of the

nostrils (one of the three Prāṇāyāms or breath

breath ~~exerc~~ exercises performed during

Sandhyā) रेचकः Amṛitak, BhP, etc e. the

wind (of the body) मारुतापहः I useful in e.

wind अपोहिवाता (scil. लता) Susr.

the wish to expel अपनिनीषा Dharmaś

wishing to e. अपनिनीषु mfn (acc) Kād.

expeller n II विवासयितृ m TBh, Sch.

I II (of enemies) ऋजीषः RV 1.32.6 —

प्रयोत् m RV — वर्णः (वर्णम् १ अर्धर्चादि) (कु० ३)

† आ) Say on RV 1.104.2 — वर्त् mbn

(with gen) RV — बिबाधः RV 10.133.4.

one who expels त्याजक mbn Yājñ 2.198

— निहन्त m Vikr, Sūtr what expels

निष्कासिन् mbn L who expels निष्कासिन्

mbn L.

expelling adj II निरसन † (ई) Sūtr,

BhP, Suir — निर्नाशन ~~Hit~~ Hit — प्रमदन

Suir — विवाधवत् .

expelling enemies भरातिनुद् MBh 3.1702

e. (the feces said of one of the muscles of the

anus) उत्सर्जन BhP.

expend vb ॥ व्ययीकृ, व्ययीकरोति,

व्ययीकुरुते Kathās — व्यय् d ॥ व्ययति, व्ययते

Bhatt, Hit, Subh, d ॥ व्यययति Dhatup 35.78.

॥ प्रकृ, प्रकरोति, प्रकुरुते, प्रकृणोति,

प्रकृणुते Pām 1.3.32.

expended adj ॥ व्ययीकृत Kām, Rājat

— व्ययित Hit.

॥ अपचित — क्षीण ṢBr, Rājat Up,

SvetUp, Mn, etc.

one who has not expended अभुक्त.

II

to be expended व्यक्तित्व Comp.

expending n II निःस्त्रावः Kām.

the act of expending व्ययीकरण W.

expending adj I व्ययिनः

II व्ययक Kām — व्ययमान W.

always expending नित्यव्यय.

expenditure n II अर्थव्ययः

~~aversing~~ averse from expenditure व्ययपराङ्मुखः

t (ई) Yājñ 1.83 e. for food. भोजनव्ययः MBh

e. of money अर्थोत्सर्गः Mudrār lavish e.

अतिव्ययः very little e. स्वल्पव्ययः MW.

expense n II व्ययः (ifc t आ) Mn, MBh

etc.

II अपचिन्ति १ L — निःस्त्रावः Kam —

परिब्रज्यः Jatakam.

(a term for) expende in cursed in

fruitless endeavours to recover a loss वरदक्षिणा

MW the e. of cure समुत्थानव्ययः Mn 8. 287

the e. of recovery समुत्थानव्ययः Mn 8. 287 living

at the e. of Vaisyas वैश्यरत १ Mn Cat.

expensive adj II महार्घ Balar —

प्रियं ३ (आ).

III परिणाहवत् Vikar — परिणाहिन् Haxiu,

Kum.

expensive food प्रियान्नम् MW.

experience n II अनुभवः.

II कौशलम् (with loc or ifc) Susr, Mṛicch,

Pañcat, etc — कौशल्यम् (ifc) (gana ब्राह्मणादि).

SaddhP, Bhpṛ — पारिपाकः Naish — परिज्ञानम्

MBh, Hariv, R, etc — रसज्ञता, रसज्ञत्वम् Kāu,

Kām, Kathās — ^{वैचक्षण्यम्} ~~वैचक्षण्यम्~~ Bhar, Daś, Bālar

— वैशारद्यम् MBh, Bālar, Sāh.

experience in नैपुण्यम् (gen or comp)

नैपुण्यम् possessing a great e. कृत्स्नम् mbu Gal

according to e. यथानुभूतम् R, BhP e. gained

from intercourse with men ~~लोकसं~~ लोकसंज्ञः

e. of happiness सुखसंविद्धि & Kiṣ a man

without e. (who has seen nothing of the world)

कूपमण्डूकः (gana पत्रेसमितादि Pradannar, Hit,

कूपमण्डूकी Bhatt 5.85 — कूपकच्छपः, ganas

पत्रेसमितादि and युक्तोरोह्यादि, कूपकूर्मः, कूपददुरः

11Bh 5.5509, Pañcat not having e. अभिनव

mf(आ)n L one's own e. स्वानुभूति & one's

own personal e. स्वानुभवः universal e.

~~स्वानुभूति~~ स्वानुभूति &.

experience vb II अनुभू — (happiness)

उपभुज्, उपभुङ्क्ते (ep. also उपभुञ्जते) MBh, Hariv,

Mn, BhP — (misfortune) उपभुज्, उपभुङ्क्ते

(ep. also उपभुञ्जते) MBh, Hariv, Mn, BhP, etc.

॥ II अभिप्रबुध्, अभिप्रबुध्यते Hi३ — अवेक्ष्

अवेक्षते RV 8.79.9, R, Bhag, etc — उपधृ caus

उपधारयति Śu३, MBh, BhP — उपादा, उपादत्ते

MBh 7, Śis 6.23, Ritus, etc — ज्ञा cl 9

जानति, जानीते RV, etc — पश् only pres

पश्नाति, पश्यते Mn, MBh, etc — प्रतिपश् only

ps P प्रतिपश्नाति MBh. — भञ् cl 1. A rarely P

~~to be affected by i.e. e. वन्ध् pass passive~~

(वेद्याते Havar) Pañcat

MBh, Kāu, etc — भुज् ८ 7 (Dhatup 29.17)

भुज्ति, भुज्ते (rarely ८ 6 भुज्जति, भुज्जते) RV,

etc — वह् ८ 1 वहति, वहते MBh, Kāu —

विद् ८ 6 विन्दति, विन्दते cān — विद् ८ 2

वेत्ति RV, etc — विद् caus वेद्यते (rarely

वेद्याते) SBh, Mn, etc — समुपपद्, समुपपद्यते

MBh — स्पृश् ८ 6 (Dhatup 28.128) स्पृशति

(m.c. also स्पृशते) MBh, Kām, etc.

to be affected by i.e. experience वन्ध्

pass वध्यते (वध्यति Hariv) Pañcat.

experienced II adj दृष्ट MBh, Kāu, etc.

III अर्थकोविद् R 6.4.8, अर्थज्ञ R 3.71.1.

~~experienced in अविहस्त (loc) R 5.~~

81-31 — उत्तीर्ण — उदित, उदीत Naish 1.

83, 6.52, 74 — उपगत MBh, Śis, Pañcat,

etc — ओविद् ढ (आ) Mn 7.26, MBh, R, etc

— क्षेत्रविद् Kum 3.50 — चिकित् RV 8.51.

3, 97.148 & 102.2 — चिकित्वस् ढ (चिकितुषी)

RV — चित्तवत् EhUp 7.5.2 — नदीष्ण —

~~experienced in निष्ण (comp) Bhatt~~

परिगत Kāv — परिपूरित Git — युक्तियुक्त,

~~experienced in निष्ण (comp) Bhatt~~

— विबुद्ध MBh 14.1015 — विशारद ‡ (आ)

Mn, MBh, etc — (in) विहस्त (comp) Hariv

— बृद्ध MBh, Kām — वैदग्ध्यवत् Prasannar,

Vcar — वैशारद ‡ (ई) BhP — व्युत्पन्न

Bhaskar, BhP, Nyāyam, Sch.

experienced in भविहस्त (loc) R 5.81.

31 — युक्त MBh, R — विचक्षण (loc or comp)

RV, etc — निष्ण (comp) Bhatt.

not experienced II अननुभूत — अदृष्ट

SBr.

experienced before स्पृष्टपूर्व MBh e.

in counsel मन्त्रकुशल R, Hariv e. in magi-

cal arts मायाविधिज्ञ Divyāv — मायाविद्

MBh e. in the art of magic योगसिद्धिमत्

Kathās e. in the world लोकसम्पन्न MBh

one man of the world कार्पटिकः L (perhaps)

a man e. in the ways of the world लोकायतिवः

MBh, Hariv one who has e. उपसंप्राप्त MBh

one who has e. pleasure उपलब्धसुख one

who has not e. अभुज RV 10.95.11

that has e. अनुभूत very e. सुविशारद

‡ (मा) BhP — बहुदृश्न म L, बहुदृष्ट इ

very e. in counsel मन्त्रतत्त्वविद् 11Bh who

has e. calamity दृष्टकष्ट. Rajat, * दृष्टदुःख

R.

to be experienced 11 भोज्य.

being experienced 11 अनुभूयमान.

having experienced 11 अनुभूय.

experiencing 11 उपसंग्रह्य 11Bh 12.

experiencing n II भोगः Mn , $M Bh$, etc.

II उपसेवनम् R — दर्शनम् BhP 1.8.25.

the experiencing ^a result of साक्षात्कारः

(gen) BhP e. separation विरहाधिगमः Megh

experiencer II भोक्ता m भोक्त्री $Maitrup$

$M Bh$, etc.

III वेत्त $\text{\textcircled{S}}vet Up$, $M Bh$, etc.

one who experiences वेत्त $\text{\textcircled{S}}vet Up$, $M Bh$

etc.

experiencing & adj II भोगिन् Kap.

III दर्शिन् ifc R 3.65.11 — प्रलिवेदिन्

Lalit — प्रलिसंवेदिन् Nyāyas, sch —

स्पृश् (generally ifc) Kāv.

experiencing consequences फलशालिन्

L e. difficulties दुष्करकारिन् R, etc.

experiment n । II परीक्षणम् Mn, MBh,

etc, (rarely परीक्षणा) — प्रतिसंवेदनम् ~~Nyāy~~

Nyāyas, Sch — प्रतीत्यम् RV 7.68.6.

2 I

experiment (opposed to theory) प्रयोगः

Malav.

knowledge derived from personal experi-

ment अनुभवः subjected to ~~etc.~~ अनुभवः

अनुभवारूढ mn.

expert adj ॥ कृतिन् MBh, Ragh,

Bhartṛ, etc — तद्विद्य Nyāyad 4.2.47,

Car 1.25, 3.8, तद्विद् m VarBṛS 2.20,

Sarvad — दक्ष † (आ) RV, etc — निर्ग्रन्थक

L — पेशक † (आ) (१ सिध्मादे) Bhartṛ —

वैशारद † (ई) BhP.

expert ^{the} in use of means उपायिन् L.

expert n वित्तार्थः L.

an expert in the Dhanur-Veda ~~मूर्धाव~~

मूर्धावसिक्तः an e. (versed in his own

profession, esp. in medical science) वैद्यः

MBh, Kāv, etc.

expertness ⁿ । II सुप्रयोगः — वैशारद्यम्

MBh, Bālar, Sāh

expertness in बलम् (बलः गु भर्त्तृदि)

Nal.

expiate vb । II निस्तृ, निस्तरति (acc) R,

BhP — पू cl । (Dhātup 22.70) पवते RV7.

28.4 — (guilt) व्यपोह, व्यपोहति (ep. also

व्यपोहते) Mn 2.102, etc.

expiated bi vdy । II निष्कृत.

। II प्रक्षालित Āp Gṛ — प्रक्षालित Uttarar

— संशुद्ध.

expiated at once (as sin) अपर्युषित MBh

not having e. one's sins अनिर्वेश भिप,

अकृतनिर्वेश one whose offences are e.

संशुद्धविलिख Bhag.

to be expiated II अपोहनीय.

expiating n II अपहर्तृ m (with

gen or acc or ifc) Mn 11.161.

desirous of expiating अपनुनुत्सु mfn.

(with acc) Mn 11.101.

expiating (said of Agni) । II प्रायश्चित्ति

mfn G. 2 S, प्रायश्चित्ति ‡ Pāṇ 6.1.157, Sch.

desirous of expiating अपनुनुत्सु mfn

(with acc) Mn 11.101.

expiation न II निष्कृतिः ‡ RV, etc

— प्रायश्चित्तम् ऽBB, G. 2 ऽS, Mn, MBh (5.

1686 as m) etc, प्रायश्चित्तम् Pāṇ 6.1.157, Sch

— प्रायश्चित्ति १ AV, VS, Bṛ, प्रायश्चित्ति १

Pāṇ 6.1.157, Sch.

II अपनोदः, अपनुत्ति १ Mn & Vājñ —

अवयजनम् VS — निमित्तधर्मः ✱ — निर्देशः

Mn, निर्निक्ति १ Mccr — निर्नेजनम् Mn —

निर्वेशः Mēpast — निष्कृतम् Bhp — निरुपः

Mn 10.21 — परिवृज् १ — पाचनम् L —

पापपनुत्ति ः — प्रत्यापत्ति ः Āpast (= Suddhi,

Sch) — प्रायश्चेतनम् Mcar — वैश्यातना Āpast

वैश्यातनम् Sch — शोधनम् — श्रुतिकरः

(only L) — सत्कर्मन् n.

expiation by sacrifices अवेष्टि ः SBz,

TBr ## e. connected with Adh^rara

भध्वरप्रायश्चित्ति ः e. for every thing सर्वप्रायश्चि-

तम् Gaut e. for killing वधनिर्णेकः Mn II.

139 e. of a crime दोषनिर्घातः Āpast e. of

bodily impurity especially that arising from

death in family अङ्ग-प्रायश्चित्तम् a good e.

मुनिष्कृतम् BHP means of e. अवयजनम्

PBr one who has made e. कृतनिर्वाजनम् mfn

mfn 11.190 one who has to ~~make~~ make e.

प्रायश्चित्तिन् mfn MBh relating to e.

प्रायश्चित्तम् 8 mfn Shadubh requiring an

e. प्रायश्चित्तिकम् mf (ई)n L.

expiator n II अघघ्नः, अघनाशकः .

expiatory adj II अघघ्न, अघनाशक

— शान्तिक Heat.

II प्रायश्चित्त Shachv Br — प्रायश्चित्तिक

† (ई) निरुद्ध — प्रायश्चित्तीय Kaus, Pat,

Sarvad:

any expiatory rite for averting cala-

mity शान्ति † Br, etc any e. rite for

averting evil शान्ति + Br, etc ane. act

during the preparation of the sacrificial fire

अग्निप्रायश्चित्तम् , अग्निप्रायश्चित्ति + [SBr]

ane. oblation विष्णु m ane. offering

designed to atone for the drops of Soma let

fall at a sacrifice विष्णुद्रोमः Srs.

expire vb । II उच्छ्वा, उच्छ्वासति.

to cause to expire । II जस् caus

जासयति RV 4.50.11, ङि 2.2.2.19, 12.4.3.9.

expiration n । I निःश्वासितम् Ragh.

। II उच्छ्वासः Kātyāṇḍī — उपरमः MBh, R

— एतनः L — निश्वासितम् ङि, ङि, निश्वासः

— पर्यायः Mn, MBh, etc — पानः L — ~~विष~~

विपर्यायः MBh.

expiration of time पर्यायः MBh, Hariv,

Vet ~~any e.~~ an e. of time (esp. of yuga)

परिवर्तः MBh, R, etc heavy e. समुच्चासः.

expired I II adj गतासु RV 10. 18. 8,

AV, SBh, etc.

2 II परीत R — पर्यवेत Kauś, Hār G. १.

expired (as a period of time) वहिर्भूत.

expiring adj । II उच्छ्वासिन् .SBr .

an expiring ember मुर्मुरः (onomat)

MaitrS.

explain pl II व्याचक्ष्, व्याचष्टे SBh, KenUp, 1

— विशदय Nom विशदयाति Jaim, Sch, विशदीकृ,

विशदीकरोति Pañcar — विवृ, विवृणोति, विवृणुते १

Kāu, etc — प्रवच्, प्रवक्षि (with acc of things

dat of person) RV, etc — प्रदृश् 3 caus प्रदर्शयति

Mn, MBh, etc. + (in classical Sanskrit generally)

अ ॥ II (in classical Sanskrit generally) अभिधा

अ (rarely प) — अभिसंविद् अ VS 29.6 (co

— अवबुध् caus Bālar, etc — उच्छिद्, उच्छिनत्ति

उद्दिश, उद्दिशति, उद्दिशते Bhartṛ — ^{उद्दि} ~~उद्दि~~ cau

उद्भावयति

~~उद्भावयति~~ MBh, Sāh, etc — उपदिश, उपदिशति,

उपदिशते SBh, MṅṣṢh, 5ṛ, MBh, Mṛicch, Ragh, etc

— उपदृश cau उपदर्शयति Yājñ 2.8 — उपनिबन्ध

P — उपन्यस्, उपन्यस्यति — कथ् ^१ el 10 (ep. also

ā) कथयति (-ते) (with acc of the thing ~~and~~ or

person spoken about) MBh, R, Sāh, etc — गम् cau

गमयति MBh 3. 11290, VarBṛS, L, Sch — निर्घुत्

cau निर्घोतयति Tanaḍṛ — निब्रू, निब्रूयति Nā

— निर्वन् Br, Mn, MBh, etc — परिदृश् caus परिदर्श-

यति MBh, Bhāṣhāḥ — परिभाष्, परिभाषते Gṛāhyās,

Hariv, Kās — परिशुद् caus परिशोधयति caus

परिशोधयति Gīt — प्रतिपद् caus प्रतिपादयति MBh, R,

etc — (with Buddh) प्रज्वल् caus प्रज्वालयति Divyāu

— प्रभाष्, प्रभाषते (ep. also प्रभाषति) MBh, Kāv, etc

— वर्ण् cl 10 (Dhātup 35.83) वर्णयति MBh, Kāv,

etc — विज्ञा, विजानाति, विजानीते Bṛh — विद्

caus वेदयते (rarely वेदयति) SāṅkhŚr, Nis —

विव्र, विव्रवीति, विव्रते RV, TS, Bṛ, etc — विवच् ,

विवच्छि (surely \bar{A}) RV, ŚBṛ — वृत् caus वर्तयति

MBh, Hariv, R — व्यह् (only 3 pl pl pl व्याहृः) नितिभि

— व्याकृ, व्याकरोति, व्याकुरुते MBh, R — व्यादिश् ,

व्यादिशति R, Prab — शुध्, शुन्ध् caus शोधयति

Vedāntas, Madhus — संदृश् caus संदर्शयति Dīvyāv

— सम्प्रचक्ष्, सम्प्रचष्टे Susr.

।।। बल् cl 10 \bar{A} Dhātup 33.27 — टीक् caus

टीकयति Hemac.

to explain away अपहण् to e. (esp. in the

Jaina system) प्ररूप्, प्ररूपयति Sarvad to e. further

अनुव्याख्या शब्दवृत्ति, चवृत्ति to e. in ~~detail~~ detail

व्याख्या, व्याख्याति इति, इति — प्रपंचय Nom

प्रपंचयति इति, इति to e. otherwise परिणी

(with अन्यथा) इति to e. singly प्रत्युपदिश,

प्रत्युपदिशति इति to e. ~~separately~~ severally प्रत्युपदिश,

प्रत्युपदिशति इति to e. together सम्प्रवच्, सम्प्रवच्

16085

सम्प्रवक्ति Śāṅkhya to e. with reference to any-

thing ^{समवदिश} ~~सम्प्रवक्ति~~, समवदिशति Kāth.

to intend to explain । II प्रतिपद् desid of caus

~~प्रतिपादयिषति Śāṅkh.~~ प्रतिपिपादयिषति Śāṅkh.

to be explained । II प्रसिध्, प्रसिध्यति (rarely)

(प्रसिध्यते) Kāś on Pāṇ 3.1.122 — विस्तृ pass विस्तीर्यते,

विस्तर्यते Diuṃyāu.

to wish to explain । I व्याख्या desid ~~व्याख्येय~~

व्याचिख्यासति Sāmk.

II प्रतिपद् desid of caus प्रतिपिपादयिषति Sāmk.

explained adj II विवृत (also वीवृत) MBh,

VarBṛS, etc — व्याख्यात SBṛ, etc.

III उपदर्शित — उपन्यस्त Yājñ, Sāh 200.2, Hit

— दर्शित Hariv 7289, etc — निरुक्त Bṛh, Up, MBh,

etc — परिभाषित Hariv, Bālar, Bṛyag — प्रतिपादित

MBh, Kathās, BhP, Sāh — बोधित — वर्णित MBh

MBh, Kāu, etc — व्याकृत — व्यादिष्ट MBh, Kāu,

etc — समनुवर्जित MBh, Bhp — समुद्दिष्ट Mn,

MBh, etc.

explained i.e. clear by mere mentioning

निगद्यारव्यात Nir not e. (because of being

clear by itself) अनिरुक्त well e. सुव्याख्यात

Buddh.

to be explained II व्याख्यातव्य Nir, Pāṇ,

MBh — व्याख्येय Sāṃkh — प्रवक्तव्य Mn, MBh.

II उद्देश्य — द्योत्य Pāṇ 2.3.26, 27, Kāś —

निर्वक्तव्य Nir — निर्वक्त्य R Prāt, Mallin,

निर्वचनीयः — प्रतिपाद्य Sāṃkh, Vedāntas, Kāś —

प्रत्याययितव्य Mālav — बोधनीय — व्युत्पाद्य

Nyāyam.

to be explained by an amivada अनुवाद्य

to be e. etymologically व्युत्पन्न to be e. with

16089

difficulty यत्नपरिपाद्य difficult to be e. दुर्वच MBh

R, etc, दुर्वचस् easy to be e. सुखसम्बोध्य Kathās

hard to be e. सुसंकर MBh the state of requi-

sing to be explained by amivada अनुवादत्वम्.

I II

having explained उद्दिश्य P.

explainer n II व्याख्यातु m MBh, Kathās,

etc.

I II अभिवादिन m Maitr Up.

16899

the
an explainer of Veda स्मरः (५८ ५ ३॥) Naish

letter ~~ex~~ e. वर्णदीपिका a commentary which

explains words पदभाञ्जिका L one who explains

विवक्तु mtu HitBr that portion of Brahmana

which explains difficult Sūtras, texts or obscure

statements occurring in another portion

अनुव्याख्यानम् ऽB१ १५.

explaining ~~ex~~ adj II प्रकाशक ५ (३॥)

Sarvad, ~~is~~ Samk.

II उपनिबन्धन Bhp, Sarvad — द्योतक ~~सिक्का~~

Rajat 3.158 — द्योतन † (भा०२ई) — द्योतनक †

(इका) — प्रतिपादक † (इका) RIBh, Kās, Vedāntas,

प्रतिपादनम् Var, Samk, Sāh — बोधक † (इका)

Kāv, Vedāntas, Sarvad — प्रद्योतिन् (ifc) —

प्रभावन † (ई) R(B), प्रकाशक — विकाशिन् (ifc)

Kāu — व्याख्यान † (ई) Pān 4.3.66, Sch.

16092

not explain explaining अविब्रुवत् MBh 7.9226

(BR) e. in detail प्रपंचक t (इक.) L e. (in law)

प्रतिवक्त Bandh e. the Nishukta नैरुक्त q

ऋगयनादि, नैरुक्तिकः q उच्छादि e. the Nyāya

Philosophy नैयाय q ऋगयनादि.

any work explaining vedic ritual समीक्षा.

able to explain marks लक्षणज्ञ R mbh R,

VarBrS.

16093

one versed in sacred science but unable to

explain क्षुण्णा mfn.

one who is about to explain a book व्याचि-

ख्यासितग्रन्थः Samk.

In intending to ~~explain~~ explain । II व्याच-

व्याचिरेक्ष व्याचिरेख्यास mfn (acc. or gen) Samk,

ApŚr, Sch.

wishing to explain । I व्याचिरेख्यासित mfn —

16694

विचरिषु mtn Bhatt.

I II प्रतिपिपादयिषु mtn Kull.

explaining n II व्याख्यानम् ऽBh, etc — प्रदर्शनम्

RPāt, MBh, Samk.

III उपपादनम् L — द्योतनम् Samk, Sarvad

— निदेष्टु m — भङ्गि t, भङ्गी L — प्रर्शनम्.

explaining a hidden meaning क्षिप्ति t e. ~~क्षिप्ति~~

meanings भयंकथा explaining Veda श्रुतदानम् L, ब्रह्मवादः.

explanation ७ II व्याख्या MaitrUp, Hariv —

विवरण mb Pur, Samk, Sarvad.

I II अनुसंज्ञा १ Divyāu — उद्देशः — उपव्याख्यानम्

उपव्याख्यानम् ChUp, MundUp — द्योतनिका (ifc) —

निर्वचनम् MBh — प्रकरणम् — प्रकाशकत्वम् Vedāntas

— प्रतिबोधनम् BhP — प्रत्ययः L — प्रत्यायनम् Kathās

Sat — प्रदीपकः (ifc) — प्रभाषणम् Suir — प्ररोचनम्

Pañcaubh — प्रापणम् Pat — शृङ्गना L — भाष्यम्

16096

MBh, Var, etc — वर्णनम् ; वर्णनाः Kāv, Pur, Kathās, etc

— वादः — विश्वापनम् — विप्रलापः MBh — निवृत्ति

† Sarvad — विशिस् † (Pśob) AV — वैशाख्य

(Pśob) n MBh, व्याख्या — व्याकरणम् MBh, Śuś

— व्याकृति † Śuś — समाख्या Sarvad.

being an explanation

भाव्यभूत mfn Śuś 2.24

by the way of e.

उद्देशतः

e. (esp. at the end of

titles of explanatory works)

प्रकाशः an e. (esp. on a

16097

Sūtra) वृत्ति ऽ, वृत्तिक, वृत्तिन् (ifc) MBh, Kāv, etc

an e. keeping close to the text भन्वारख्यानम् SBh

(with Jainas) ~~explained~~ e. of a sacred text निर्युक्ति ऽ

e. of a word निरुक्तम् ChUp 8.3.3, MBh 1.266, etc

e. of differences निषे विशेषनिरुक्ति ऽ (ifc) e. of duties

धर्मोख्यानम् Cān e. of metres छन्दोविवृति ऽ e.

of sacred knowledge (esp. for the use of the Brāhmanas in

16093

in their sacrifices) ब्राह्मणम् Bṛ e. of sacred texts

ब्रह्मवादः T Bṛ, BhP an e. of technical terms occu-

rring in Śrauta sacrifices (^{compiled} ~~compiled~~ about 1880 by

Benaras Pandits) श्रौतपदार्थनिर्वचनम् e. of the idea

of Sāmānya सामान्यनिरुक्तिः † explanation of the

law धर्मविवरणम्, धर्मविवृतिः, धर्मवृत्तिः † e. of the

precept-
meaning (of any ~~percept~~) अर्थवादः KātyŚr, Nyāyod

e. of the meaning of Sāmānya सामान्यनिरुक्तिः †

an explicit e. आहत्यवचनम्, आहत्यवादः a short e. of

a grammatical rule संकेतः furnished with an e.

सर्वेशारव्यः mfn Gana - e. ~~गण~~ गणव्याख्यानम् giving

an e. अपिमन्त्र mfn Kāth having the same e.

एकव्याख्यान mfn ऽBr e. (in titles of explanatory

works) प्रदीपः (often ibc) place for explanation

व्याख्यास्थानम् Vcar relating to an e. प्रभाषणीय

Susr state of requiring e. अनुक्तिस्त्वम् word e.

शब्दानुशासनम् e. of ~~the~~ sacred doctrine (esp. for the

use of the ~~Br~~ Brāhman in their sacrifices)

वाह्यणम् Br.

explanatory adj I प्रवाचक.

I II उद्देशक L — गमक Sarvad 1.35 —

वार्तिक.

any explanatory rule परिभाषा Pāṇ e. reference

to anything already said अनुवादः e. reiteration with

16101

corroboration अनुवादः e. reiteration with illustra-

tion अनुवादः e. repetition with corroboration अनुवादः

e. repetition with illustration अनुवादः an e. rule

वार्तिकम् an e. work भाष्यम् MBh, Var, etc.

expletive I I वादयुक्तं mPr RPrāt

वाक्यवाचकम्

(in rhet) / (used as) an e. (esp. at the end

of a verse) ह ind.

explication I II वाक्यार्थव्याख्यानम् वाक्यार्थव्याख्यानम्

Cat.

^{adj}
explicit I II वाक्यार्थव्याख्यानम् f (३) Alak

— वाक्यार्थव्याख्यानम् f (३॥) AlakHāras. e. term

वाक्यार्थव्याख्यानम् W.

explicitness 1 I प्रत्यक्षताम्

KatyGr.

explicitly 1 I प्रत्यक्षम्

Ind AV, etc

(also प्रत्यक्ष ibc) — शब्देन

1 II

नितराम्

ind

* Kull

निर्दिष्ट

ind

Panc 4.39

40

प्रत्यक्षताम्

ind

Br.

(not

e. enjoined

अप्रकृष्ट

stated e.

शब्दोपात्त

Kāvyâd.

exploit vb

1 I

मिदू

नेवेदोधि

RV, AV,

Mr.

-मुक्ति

1 II भुता cl 7 (catalan 29.17) मुक्ति

(rarely cl 6 भुक्ति, भुक्ता) m, m, etc — विप्रदुष्ट

विप्रदोषिणे RV 4.24.9.

to be exploited 1 II भार्गव म्, m.

n

exploited 1 II उपक्रमः m, m, m, etc

— कर्मदानम् catalan — विप्रदोषितां m, m.

anxiously

an exploit easily accomplished विवर्धितम्

exploit.

exploits 1 II चरित्रम् (Ref 3.2.124)

In 3.12, 3.7, 8, etc) (life f 3rd Part 4.7.5.).

'one's exploits' रामचरित्रम्

false exploiting निदोहः Dr.

^{adj}
exploiting 1 II भोजनम्

excessive exploiting

~~excessive~~ १ निदोहः १११ false e. विदोह

161.

exposed ३ ४ v 1 I अनुसंधा

exposed / 1 II संवेदिता

Deriv.

to be exposed 1 I अनुसंधा लब्ध

not to be exposed गभीर

८ (आ)

export v 1 I निर्विनह, निर्विहति

(३३३३) निह, निहरति, निहरते

export-place (of goods) निर्गमः

In 8.401

express vb 1 I संदृश caus संदर्शयति

Divyā — उद्ध caus उद्धारयति

1 II (as a new-born child) परास्,

परास्यति Rv, etc — प्ररूप प्ररूपयति parvad

— (an infant) उद्धा P SBr 4.5.2.13.

to expose one's self to उपस्था उपतिष्ठति

उपतिष्ठे (loc ~~to~~ with/or acc) RV, AV, P, etc, Cohn,

to e. (express etc. for sale) प्रसू

caus

प्रसारयति

Mn, ३, etc.

expressed

all

1 I

रूपहीकृत

W

विवृत

Mn, ३, etc

विवृत

(also जीवता)

MBh, VarBrS, etc.

1 II उद्धृत

RV 9.51.2, AV 19.3.34

— प्रणीत

any p. part of the body मणो

n

V, etc

e.(for sale) प्रसारित

R

e. (for sale) क्रियाया न्यरत

L

e. (in forest)

~~विश्रान्त~~ विश्रान्त reflect e. to ईश्वर

व्यग्र
AV, 13, 14, Ait, 1, 12, 13, 14, etc e. to आवृत्ति

f (आ) e. to painful sensations (said of

of a ~~विश्रान्त~~) संशिततपस् e. to painful

sensations (said of a ~~विश्रान्त~~) संशिततपस्

MAH e. to view (as glass etc) आक्षिप्त

'having the lines e.' उद्धादिताङ्गः L not

e. to grass-hoppers (sects) or to wind (as a

lamp)

विशल्भमस्तु

Ver. 15.

to be exposed to borrow शोक्वर्तव्य बुद्ध(v.l.) exp. sin. one's self to (heat etc.) वहf (आ) (ifc) With e. one's self to heatअग्निवह With.exposing प्ररूपणम् (प्ररूपणा) Sinhās.the act
of e. उद्धाटनम् derived the act ofe. (the teeth) उद्धाटः Subh by e. (g. is

for sal-1 अवस्थापनम्

Date 10.11.1987

e. one's self to संसेवनम्

10.11.87.

composition ² I व्याख्या MBh, Var, etc.

etc.

~~_____ व्याख्यानयोग्य MBh, etc.~~

~~_____ व्याख्यानम्~~ _____

विवरणः _____ प्रवचनम्

_____ MBh, Var, etc.

deserving e. व्याख्यानयोग्य MBh MW.

1 II भाष्यम् MBh, Var, etc _____

विरच्यपनम्

विवृति

अनेकधर्मकया

different

वादः — full c. समुद्देश अङ्ग HBN, -arval

साधुता साधुता फक्कि

a good

सुविवक्त HBN, -arval

प्रवचनः प्रवचनः HBN.

exposure . I विगोपः HParis

विवृति

(HBN.) HBN.

मिति १७७३.

समुक्त मुद्रा.

व्याकृत्ये व्याकृत्ये
व्याकृत्ये व्याकृत्ये

प्रसूय प्रसूयति

भल (or बल) भलते

भल भलते सम्प्रवक्ष

सम्प्रवक्षे Susr.

व्याकृत्ये व्याकृत्ये

L.

अं

to be abundant I I व्याख्येय

to be abundant I I व्याख्यातु

— प्रवक्तु

I II वक्तु

to be abundant of several books शास्त्रावक्तु

to be abundant of several books ब्रह्मवादिन्

to be abundant of several books धर्मभाणकः

व्यासः

= पाठकब्राह्मण

THE NATIONAL ARCHIVES COLLEGE PARK, MARYLAND

कथकः

10 ~~2112~~ 2112, 2113, 2114.

प्रदर्शक

व्याख्यान — (इ) दि. 4.2.2009.

express vb I द्युत् caus द्योतयति

(द्योतयते Bhatt) Shad. B. Lāty, Sāmk,

Sāh.

III (by) अभिवद् P (rarely) e.g.

MBh 5. 923) ऽभिवद्, etc — अह् L — निरह्

ऽभिवद् — पठ् ८ । पठति (पठते) Lāty, MBh, Bhp,

Suśr — प्राह् ऽभिवद्, Mn, MBh, etc — संवह्

८ । संवहति, संवहते Bhp.

to express an opinion सम्मन्त्र,

सम्मन्त्रयति R — to e. astonishment

चमत्कृ Naish 6.13 to e. clearly or

distinctly निर्वच Br, Mn, MBh, etc to e. in

words निष्कृ (only pass aor) Sarvad

to e. one's self विव्र, विव्रतीति, विव्रते Mn,
MBh, etc.

to be expressed । II व्यञ्ज pass

अज्यते RV, Ragh, Pañcat.

to be e. correspondingly अनुवद् pass

अनुवते.

express II प्रातिपदिकम् (ई) n Nālak.

express II वेगिन् n - प्रजविन् m.

an express injunction प्रत्यक्षविधानम्

Gaut e. statement यत्नः (also pl) ApŚd,

Sch founded ~~to~~ on an e. statement

वाचनिक mt (ई) in Samk, Apśe, Sch, VerbeS,

Sch in conformity with express terms

प्रातिपदिकानुरोधात्.

expressed adj | II निरुक्त Be, Up,

MBh, etc.

not-expressed निगीण e. by words

वाचक ई (इका) — अभ्युदित Kenallp having

the sense already e. उक्तभाव Hala, Sch

the not being intended to be e.

अविवक्षितत्वम् Pat not intended to be e.

अविवक्षित Pāṇ, Sch, etc that which is

e. अभिधेयम् the state of being e.

indirectly लक्षितत्वम् Vedāntas to appear

as if really e. वाच्याय Nom वाच्यायते Sat.

Expressed (as Soma juice) अभिषुत SBṛ,

etc e. with stones अद्रिसंहत RV 9.98.6.

to be expressed । I वाच्य (gen or
 comp) chup, Samk, Sah, etc — अभिधेय
 Pān 3.3.51, Sch, etc.

। II द्योत्य Pān 2.3.26.27, Kās —
 वेदनीय (ifc) Sarvad.

being expressed अभिधेय sah the

* वाच्यत्वम् Samk on chup, Sarvad, etc.

to be expressed (as Soma juice)

अभिधायीय.

expressing²¹ | II वाचकता Bhp, Sarvad, 1

वाचकत्वम् RāmatUp, Pat, Sah, etc.

| II प्रवाद: Nir.

the act of expressing only one

thing एकार्यता, एकार्यत्वम् Pat desire of

e. अभिधित्वा Kpe.

expressing adj | I वाचक f (इका)

RPrāt, RāmatUp, MBh, etc — वाचिन् (ifc)

APrāt, TPrāt, Sch, etc — अभिधायक RPrāt,

etc = अभिधायिन्.

I II द्योतक Sarvad — द्योतिन् (ifc)

Sarvad — प्रकाशक f (इका) L — वचन (ifc)

Pāṇ, KātyŚr, Sarvad,

not-expressing I II अद्योतक Pāṇ 1.4.

93, Sch.

expressing a corresponding notion.

पर्यायवाचक e. a wish आशीर्वाचक Comm

on Mn e. an action (as a verbal noun)

क्रियावाचिन ~~म्~~ (a word) e. activity प्रवृत्तिवाचन

Kāś on Pan. 2.3.51 e. genus जातिवाचक

e. one thing एकवचन e. ^{two} (a dual affix)

द्विवाचिन Kāt e. what is good साधुवाचक VP

not - e. any thing अवचन Jain.

the priest (or any one) who expresses

the Soma juice अभिषावकः L, अभिषोतृ m

SBH, KātySH.

desirous of expressing Soma juice

अभिसुरूप m Pāṇ 8.3.117, Sch.

expression II उक्ति † Mn, Pāṇcat,

Kathās, etc — अभिधानम्.

III अभिकाम Sah, etc — अभिहितम् —

निवचनम् RV — प्रवचनम् Nir.

(in rhet) any expression of dissent

रोषाक्षेपः Kāvyaśāstra a bold e. प्रोदोक्ति f

Kuval elegance of e. (in rhet)

emblematic e. of purpose युक्ति f an

emblematic ^mmanner of e. ओजस्विता

Sāh explicit e. विवृतोक्ति f Kuval e. of

affection रागबन्धः Kāvyaśāstra the e. of joy by

by any cry किच्छकिच्छ (an onomatopoeic

word) MBh, R, Mear, Bālar. the e. of joy by

any sound किच्छकिच्छ (an onomatopoeic

word) MBh, R, Mear, Bālar. an e. of

praise प्रशंसानामन् न निर (indram)

e. of satisfaction after the attainment

of an object आप्रताप (ifc f आ) Pratāp

(in rhet) e. of vehement dissent

मूच्छाक्षेपः Kāvyaḍ 2.155 e. of the eyes

दृष्टिरागः Śāk 2 $\frac{10}{11}$ e. of the face (as

furnishing a clue to disposition of mind)

आकारः (itc आ R 1.28.24, Ragh 12.41) Mn,

MBh, etc the external e. of amatory

feeling भावः (only L) the external e.

of amatory sentiments भावः false

e.
expression अपभाषण Kavyāid far above

e.
any expression अनलुद्य, अत्यनुद्य AV 10.

7.28 4 moods of e. (śabda) चातुःशब्दम्

Pat on Pāṇ 2.3.69, Vārtt 2 & 3.1.43

(in rhet.) mystical e. of purpose युक्ति f

(in rhet.) the natural e. of things by

words मुद्रा Kuval purity of e. संस्कारः

(lit f आ) a Sanskrit e. संस्कृतोक्ति f lit

a single e. एकोक्ति f — एकवाक्यम् skilled

in the e. of internal sentiments by external

gesture इङ्गितकोविद, इङ्गितज्ञ mtn an unfit

e. दुर्व्यहृत MBh, R the use of an e.

यवहार: Kap, Sat, Sarwad.

desire of expressing अभिधित्वा Kpr

the desire to express विवक्षा Samk,

Sarvad, etc. intention of expressing

आचिरव्यासा Nir 7.3, Pāṇ 2.4.21 the wish

to express विवक्षा Samk, Sarvad, etc.

expressive adj I II भाविक f (ई)

Matan.

containing expressive words

वाचकपद Yājñ, Sch.

expressive of I वाचक f (इका)

RPrāt, RāmatUp, MBh, etc — अभिधायक

RPrāt, etc = अभिधायिन्.

II अवगमक — मुखर f (आ) (comp) Kāu,

Kathās, Rājat — साधन f (ई or आ) (comp)

Pāṇ, Sch.

expressive of beauty पुण्डरीकम् (ifc)

an e. word वाचकपदम् not e. of अवाचक

Kpṛ, Sāh.

expressly I प्रत्यक्षेण Laty, MBh, MarkP.

II अयुतम् RV, BhP — प्रतिपदम् Pāṇ. 2.2.10,

Vārtt 1.6.2.26, Sch — प्रातिपदिकानुरोधत् —

शब्देन

expressly enjoined प्रत्यक्षविहित mtn

ŚāṅkhŚr e. meant विवक्षित mtn Śāṅk

mentioned e. वाचनिक mt (ई) n Śāṅk,

ĀpŚr, Sch, VarBhS, &

adj

1874 II नाशित

16134

1874 I I वहिष्करणम्

1874 on 1874

1874 II 1874 II 1874 II 1874 II

निवासनम्

R.

expulsion from निवासः (MBh) MBh, R

1 II द्यावनम्

Hariv 1512

निशक्रिया

MBh

निरासः

Mn, MBh, etc

निधर्मेनम्

Baruh 1.12.12

पराणुति

11

बहिष्कारः

L

विबाधः

10, 11, 12.

e. from

the order

नाशनीयम्

(Scil कर्मन्)

वैवर्ण्यम्

वर्णवैवर्ण्यम्

the ... guilty ...

परिवासः

२. (If the result) छदि f १० S ३.३१.

३. १११ १११ १११ रुचिरमुद ..

४. १११ १११ १११ वारः ११ (after १११).

५. १११ १११ १११ आशुकवि ^m १११

Nalac.

६. १११ १११ १११ वितन्, वितर्कति, वितनुते

७. १११ १११ १११ प्रसारयति ११, etc

८. १११ १११ १११ विस्तृ विस्तारयति ११, ११, etc.

1 II अन्वातन्

RV 8.43.13, etc

आप्रथ् 0.1.1 — आयम् आयच्छति 0.1.1 (1.1.1.)

आयमति RV, nV, Lāṭy, 1.1.1, 1.1.1, etc — अलिङ्

आलिङ्गति, अलिङ्गयति ^{अलिङ्गते} Var. 1.1.1 — उत्तानीम् KEE— उदात्तम् उदात्तनोति Var. 1.1.1 — उद्गम्उद्गच्छति 1.1.1 — उद्गृ, उद्गरेते — उद्गृज्intens RV 0.53.1 — उररीकृ — एध्cl 1 एधते (rarely एधति) 1.1.1, 1.1.1 —

— तन् cl ३ तनोति, तनुते RV, etc —

— द्राघ् trans द्राघयति Rājāt, dāyat —

परिभृ, परिभरते (also trans.) RV 1.97.15

— परिस्तृ, परिस्तृणोति, परिस्तृणुते, परिस्तृणति ^{णानि}

परिस्तृणीते
| trans, etc. — पृभूह MM — प्रतृ, प्रतरते

RV — प्रतृ trans प्रतारयति 1031 — प्रथ् cl 1

(p. 1031) प्रथते (intrans.) (rarely)

प्रथति — (trans. and intrans.) RV, etc —

प्रभृ caus प्रभावयति — प्रभृ प्रभरति,

प्रभरते AV — प्रयम्, प्रयच्छति, प्रयच्छते RV, AV

— प्रवृध caus प्रवर्धयति RV, etc —

प्रसृ intens AV — प्रसृ, प्रसिसर्ति . (only

Yed.) प्रसरति (sometimes also प्रसरते)

RV, etc — प्रसृप्, प्रसर्पति caus, Utaṛar —

प्रसृणीते

प्रसृ, प्रसृणीति, प्रसृणुते, प्रसृणति AV, 1Br, Paus —

प्राप्, प्राप्तेति A

Pāṇ 5.2.8 — वर्ण cl 10

(Dham 35.88) वर्णयति १७५१ विकटोक्ते

विकटो करोति ३१६ विकस् cl i विकसति

१७५१, १७५२, १७५३ विकृष विकृषति, विकृषति (विकृषते)

१७५४, १७५५ विकृष विकृषति, विकृषते १७५६

विकृम्भ विकृम्भते १७५७ वितृ वितरति, वित्तिरति

१७५८, १७५९ विनी, विनयते १७६०, १७६१

विपुली कृ, विपुली करोति १७६२ विप्रथ विप्रयते

← १७६३, १७६४ विबन्ध, विबन्धाति,

विचर्षते RV, AV, २२४४ ३०० — विचम् caus

विशामयति AV — विचम्, विचच्छति AV —

विसृ, विसरति, विसिर्सति (Vel. and sp. also ā)

(instr.) R, ७१३ — विसृ caus विसारयति

— विसृज्, विसृजते — विसृप् caus

विसर्पयति Hariv — वीष्, वीषति Kāth

— व्यच्, व्यचति, व्यचते RV, AV — व्यायम्,

व्यायच्छति Lāty — संस्तृ (or संस्तृ)

संस्तृणोति, संस्तृणुते, संस्तृणाति, संस्तृणीते (ep. also)

संस्तरति) TS, 22r — समातन्, स्मातनोति,

स्मातनुते MBh, Rājāt — सम्प्रसृ caus

सम्प्रसारयति, सम्प्रसारयेत् VS, TS, MaitrS, Hest.

1 III पृथ cl 10 पर्ययति Dhātup 39.

10 — प्रथ ^{पृथ} ~~प्रथ~~ cl 10 प्राथयति ^{पृथ} प्राथयति

Dhātup 32.12 — प्रस् cl 1 प्रसते Dhātup

10.4 — सत्र cl 10 सत्रायित, सत्रापथित

16143

Dhātup 35. 52 स्फूर्त्त cl 1 स्फूर्त्तति RV, etc

7. 33 स्फूर्त्त (a bow) तन् cl 2

तनोति, तनुते RV, etc.

वितनुते
to extend a net वितन् वितनोति, RV, etc

to e. (a skin) विहन् विहन्ति RV, etc

(a string) towards अभ्यापन् RV, etc

to e.
Skt (a texture) आतन् P 4 RV, AV, etc

to e. all
अनुवितन् RV, etc to e. all over

अनुवितन् for to e. alone ~~RV 13.2.9~~ अनुतन्

~~RV 13.2.9~~ अनुप्रथ, अनुप्रथते (acc) ~~RV 13.2.9~~

~~RV 13.2.9~~ अनुवी cl 2 अनुव्येति for to e.

(as a screen etc) over यम् cl 1 यच्छति (Vet.)

also यच्छते and Vet. २०. यमति, यमते) (acc.)

RV to e. (as brightness) अभिप्रि RV 13.2.9

1xIIIx

e.
to e. beyond 1 II. अतिप्रवहं

परिभृ, परिभरते RV — विरिच — pass विरिच्यते

V 4.16.5 — व्यतिशी, व्यतिशेते Kāṣh. ~~xxx~~

to e. downwards अवतन्, अवतनेति ~~xxxx~~ to e.

xxx everywhere अनुसंतन् to e. from प्रतन्

pass प्रतायते (abl.) चप to e. in व्युप

व्युपेति (instr.) Kāṣh to e. in different

circulation अवकृ pass अवकीर्यते Kāsh, etc

to e. in front of अभितन् to e. e. e. and

3.108.8 to e. in the direction of प्रत्यानन्

प्रत्यानन्, प्रत्यानन् RV, AV to e. itself towards

अभिप्रय (acc) RV 9.80.3 to e. one's self

before यम् A (dat.) AltBr to e. one's

self, over अभिविष्ठा RV 5.8.7 and 6.21.7 to

to e. one's self towards अभिविष्ठा RV 5.8.7. and

6.21.7. to to to

to extend over 1 I आतन् P RV.

1 II अतिभृ RV 9.96.20 and 100.9

अनुप्रसृ caus RV 10.58.5 अनुविष्टा

RV, etc अनुविष्टा TRr अन्वातन् VS

अभिष्टा, अभिष्टति (acc) RV 1.149.4 and

3.14.4 to extend over प्रतन्, प्रतनोति, प्रतनुत RV,

etc प्रतिष्टा, प्रतिष्टति, प्रतिष्टते (acc) Msh

व्युपे वर्णान्ति (instr) Kāth (as a

Canopy
~~canopy~~ etc विलनीकृ, विलनीकरोति

to e. over i.e. to shine upon प्रथ caus

प्रथयति (rarely प्रथयते) RV 3.14.4

to e. (Sarna) नियम्, नियच्छते AV to e.

(the mind) for लम्ब caus लम्बयति (dat)

Ragh. .

to extend to I II अधिस्पृश caus

T3 (said of a rule) अभिन्याप् (acc)

Pāṇ 2.1.131, sch — अनुसृश RV 4.41.2

या cl 2 (Dāśar 21.4E) याति (acc)

VarBrS. — व्याप्, व्याप्नोति (rarely व्याप्नुते)

L. —

to extend towards तन् cl 8 तनोति, तनुते

RV, 1.50 — आचरण्य Nom P (acc) AV 7.22.1.

to extend (wings) विस्तृ, विस्तृणाति, विस्तृणुते

विस्तृणाति; विस्तृणाते R.

to be extended 1 I प्रत्यय pass प्रत्ययत

carved — तन् pass शक्त.

1 II विप्रसृ, विप्रसरत NV, 13h, etc

— वा, व्यति NV, etc — वृध cl 1

* वर्धते (intrans.) NV, etc — समुज्जृम्भ

समुज्जृम्भत Uricek.

^{e.}
to be extended over अधिकि (see on 100)

AV, 12.1.722 and 723 — अन्वाशी AV

to be c. along अधिसि (acc or loc) RV, 13h

1.722 and 730.

to cause to extend 1 II संतन् caus

संतानजति BhP.

to wish to extend 1 II प्रभु desis of caus

विभावयिषति AitBr.

extended / 1 I वितत — विस्तारित

काश — प्रथित 13h, Kāv, etc —

Inscr — परिन्यस्त K. 1000 — पुत्र L

— प्रपंचित Hariv, Kājat — प्रस्तीर्ण Br

— बहुलकृत MBh, Hariv, Pur — विकृष्ट L

— विनीत R — विप्रकीर्ण R — विप्रसृत Bahr

— वियत RV, AV — विश्वगत W — विक्षत R

— विगधित MBh — व्यस्त — व्याप्त

— समीपत MBh, — समायत

— समीपित MBh, — समीपित

not extended अङ्ग 1 I अवस्तीर्ण

kād.

(said of the fingers) extended आकाशवत्

ĀpSṛ capable of being e. विस्तरणीय MW

e. alone संताप PrasnUp e. (as light to a

particular oblation) विष्टारिन् RV e. (as a

aluminous body) वृष्टा १ (अन्ती) RV

e. (as fire) अभ्युद्गत R, Lalit an e.cord

आलानः VS 6.12 (voc) AitBr e. downwards

अबतत

AV 2.7.3, naviv e. from south

to north याम्योत्तरायत

VarBrS

दक्षिणोत्तरायत

Host 2.312 e. over विषक्त (loc) Jataka e.

through the world कोक्य VPh e. to sixteen

पेडशविस्तृत

BhP: e. towards the left

प्रत्याकीर्त

L far-e. प्रयत

RV, AV

having an e. till व्यस्तपुच्छ Sulbas having

e. boundaries विकृष्टसीमान्त R having the hands

उत्तानहस्त RV, Ht, Cr, Vait not being e.

अविमुच्यमान AitBr one who has an e. body

फल्क L, विशोधिताङ्ग (1) L, विस्तारिताङ्ग

was an e. body विस्तारिताङ्ग

extra

the tip of the hand with the fingers e.

उत्थिताङ्गि L very e. सुदीर्घ Kāv, Kathās

सुविज्यस्त x widely e. उरुप्रयस Vā

xxxxxyxx

— तुञ्जय f (ई), तुञ्जयस् KV (a hand)

with 2. fingers प्रसारिताङ्गि L to become e.

समीष्ट समीष्टे Kath. xx

to be extended l I विस्तरणीय

extensiveness l I विलतत्वम् Hariv, Pur.

extending ⁿ l I प्रसारणम् Vir, Bhāṣā,

— प्रयनम् Vir, Kāśīt.

1 II अवन्ति ६ L — उदास. ॥ ॥ ॥ ॥

— परिगमः W, परिगमन्तम् W — प्रथा ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥ ॥ ॥ ' — ' व्यायामः Sulbas.

the capacity of extending व्याप्तिमत्वम्

Vir — e. along संतति f 15, etc e. over

आक्रमणम् (loc दिक्षु) KATHS e. the hands

करस्फोटः Palcat one was overalls विमानत

Vir. —

अनुशायिन्

Vir

e (as Agni, heaven

and earth) परिक्षित

IV, V, Air: च. १. परिक्षित

1 Vir e. as far यवन्मात्र f (आ) अक्षर,

Vir, e. beyond प्रभुवरी (१३३) १३

Vir e. nearly (as a sure) गम्भीरगति १३३ १

e. प्रागायत ~~प्रागायत~~ f (आ) अक्षर,

e. प्रथमत १३, १३३ e. समाकषिन्

उरुव्यञ्च

(१३३) १३ / e. for upto the sky रवगत १३३ १३

e. from east to east प्रागपरायत f (आ) Var

e. from hence इत-ऊति e. from south to

दक्षिणोत्तरायत f (आ) Heat 1. 3. 276
876

302 $\frac{a}{b}$. 3.141 $\frac{a}{b}$ e. (in time) कर्षण

प्रसारिन् e. over प्रसारिन् (over) e. over

प्रसृत (loc) KātyŚr e. over 3 generations

त्रिपौरुष f (ई) KātyŚr, Sch e. south east

दक्षिणपूर्वायत f (आ) KātyŚr 25

'e. the ears' (applied to an elephant) विस्तीर्ण

earr e. the hands in prayer उत्तानहस्त

V, Kāt, Śr, Vait . ex to

extending to 1 I तत । — प्रसृत

(acc) Kātās — प्रस्तरिन् (comp).

(in Śr.) extending to (as a rule) अभिव्यापक

(acc) — (acc) — अभिव्यापिन् (acc)

extending to गामिन् ifc (Pāṇ 3.1.24, Vartt 1)

R 5, VarBPS

विहारिन्

MBh, Kāv, etc

व्यापिन

(ifc) Vir, Svastha, etc

संस्पन्नि

(ifc) high

सम्प्राप्त

(ifc) Susr

ex

e. to ever, thing

सर्वत्रगन्

then

e. to

one part only

एकेदशविवर्णिन्

10, Apr

e. to the

ear

कर्णग

to

e. to the end of the ear

as far as the forehead

केशान्तिक

to the

the length of 2 (paryās)

त्रिग्रहिन्

e. ... आवसप्तम् ...

e. ... उत्सारिन् ...

उदगायत AśvGr e. (trans. and intrans. esp.)

... प्रसारिन्

... बहुव्यापिन् ...

... अव्याप्यम् ...

... व्यत्तिन् ...

... व्यापक इ (इका) ...

xxxxxxx

RVx8xx75xix

_____ wanting to extend उसकृत

RV 8.75.11.

_____ वितानः, वितानम्

_____ विस्तरः

(10) आ

_____ आभोगः

Sak, Bhartr, etc

_____ प्रसारः

(10) आ) वितति

_____ प्रसूति _____ प्रसारः

11 आयति _____ Kād, आयति _____ औरवम् gana

पृथ्वादि f 151 5.1.182 — कर्ति f 151 3.

3.07 1 — गतम् 3.07 7.1.7 — घनः

— तन्ति f 151 3.4.3, 182 on 3.3.174 and 7.

3.07 — परिवृद्धता 182r — पाटः 1 —

प्रकषणम् 182 182r — प्रतति f 1 —

प्रथमः n 182 — प्राथमः n 182, etc —

प्रथमः 182 182r — प्रसिति 182 — प्रस्तारः

(1/2) (अ) 182, 182v — प्रापणम् 182 182r

— विक्षेपः विक्षेपः — विजृम्भणम् विजृम्भणम्

— विभूषणम् विभूषणम् — विमानम् विमानम्

विष्कम्भः विष्कम्भः — विसरः विसरः

— विसरः विसरः — विस्तरता विस्तरता

वृद्धिः वृद्धिः — व्यासः व्यासः

— व्रतति व्रतति — संस्तरः संस्तरः (संस्तरः) संस्तरः

— संस्तरः संस्तरः — सारः सारः — सारणा सारणा

(संस्तरः) Kathās — स्फोटः स्फोटः

१४ ३३

(a particular analysis) extension उररी

in e. of the analysis यज्ञलक्ष्म अपस्त

e. of the प्रथिति ११ the e. of the १११११

त्रिभुवनभोगः

Prasanna 1.2 e. to

व्यापित्वम् (ifc) Advor, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

e. वेतत्वम् १११११ — बहुविस्तरः १११११

e. long e. स्थिरायति १११११ १११११ १११११

प्रसरयुत

R a Sūtra of great e.

वैपुल्यम्

वैपुल्यसूत्रम्

^{adj}
relative | I I विलत १३, etc —

विस्तृत

विस्तीर्ण १३, विस्तृत

१३, etc

सप्रथम्

१३, etc

स्फार

१ (आ) - Kāv, HParīś, Pañcad.

१ II अनन्ततान

आकाशवत्

१३, etc

RV

पर्याप्त

Hariv

क.व.

पृथु f (वी उ) — बह्व

~~वरण्डक~~
~~बह्व~~

(only L) — विकसिन् Kāy, Kā

Kāy — विपुल f (आ) Pāṇi, Mā, etc —

विवृत W — विशङ्कट f (आ, (I) ई)

Kāy, āṇṇat — विज्ञात f (आ also ई)

विष्टर, विस्तर — बिस्तर

वैस्तरिक Buddh — महत् RV, etc —

महाकार — संसारिन् — सुकृत

Bhartr, Dis.

an extensive treatise विस्तरः (ifc) CūUp e. (as

a forest) प्रसरयुत R e. land अतिभूमि f having

an e. army पृथुषेणः Hariv, VP (v. 1. पृथुसेन) मत e.

वरिष्ठ

RV, VS, TBr, R.

very extensive 1 I महाविस्तर

Bhartr Bhartr

— सुविस्तर f (आ) सुविस्तीर्ण

R, Mit.

1 II अतिवृद्ध — विपुलक — — महोद्भूत AV

— सप्रयत्नम् MW — स्फार — Sah.

extensiveness 1 II विपुलभावः VP — व्यापित्वम्

ĀsvSr, MBh, Vedāntas.

extensively 1 II विशालम् ind PañcavBr.

extent 1 I विलति f 3hr — विस्तारः (ifc f आ)

Mbh, Kāv, etc — विस्तृति f Aryabh — परिणाहः

MBh, Kāv, Sūryas, Suśr.

* 1 II निर्माणम् Hariv, R — परिक्षेपः Car

— पुष्प L — प्रकीर्णकम् L — प्रकीर्णम् L

— प्रतिमा — प्रमाणक (ifc) Mbh, प्रमाण —

प्रविस्तरः Heat, Pur, प्रविस्तारः Cat — प्राप्ति f Sūryas

— भूमि f Kir — वर्षेन n MBh, Hariv, etc —

विपुलता Sak, विपुलत्वम् MBh — व्यापित्वम् Tśvār,

MBh, Vedāntas.

being of the extent of half a town, पुरार्धविस्तर

I ~~greater~~ सुविस्तरः Subh

सुविस्तरः Subh

great extent I I वितानः वितानम् Kāv, VarBrS — १

— विशालता 'Sis.

1 II भूयस्त्वम्

Sarvad — महत्त्वम्

Mish,

Kāv, etc.

having the extent of परिणाहिन् ; (ifc) Pañc

अभिगिन्

large e. बृहत्त्वम्

Bh, Nariv, Kathās of great e.

subh — महाप्रमाण Pañcat

of such e. इयत्

RV, TS, etc., Riter, Pañat, Rāgī, etc. of small e. अविस्तीर्ण

Kād of such and such e. प्रमित (ifc) Var of such e.

इतिमात्र of the same e. सम्मित AV, etc. of

what e.? कियत RV, AV, etc. the fullest e. पारम्

(rarely m) RV, etc. the state of being of such e. इयत्ता,

इयत्त्वम् Rāgī, Kād, etc. to that e. तावता instr ind

Prāt. 8.13 BHP 5.8 to what e. ? किम्पर्यन्तम् in

wide e. महावैपुल्यम् Lalit .

exterior adj. II बाह्य इ (आ)

AV, etc.

III अन्तर इ (आ) — निवाज्य

Sāṅkhya — प्रतीकम् RV — बाह्यभागः

kālyāṇa — बाह्यक Pāṇ 4.1.85, Vārtta,

Pat. — बाह्या (इह इ आ) Rājāt — वर्णः

(वर्णम् व अर्थनादि) (इह इ आ) RV, etc.

वैषः (इह इ आ, ई) — भूत इ. अबाह्य

Ragh 14.50.

artificial इ. वैषः (इह इ आ, ई)

Mn, MBh, etc the burnt e. of roast

meat गुस्ते, गुस्ते, अर्थचादि L

relating to the e. बहिरङ्ग Samk, Pān,

sch without an e. अबा. 32 SBh 14.

exterminate vb II समुच्छिन्,

समुच्छिन्नति, समुच्छिन्ते MBh, Pañcat.

I. II निष्कलम् कृ R -- राध, राधति Bhatt.

— समुद्ध, समुद्धति, समुद्धते MBh.

'to e. completely' समूलकोशे काश to

e. utterly समुन्मूल, समुन्मूलयति Rājāt, Hit

समुरगन्, समुरगन्ति, समुरगन्ते Prab.

to be exterminated easily सुखोच्छेद्य

mfn Kām, Rājāt.

extermination n. IT. समुन्मूलनम्

Uttarar, Prab — समुच्छेदः MBh, Kām, etc,

समुच्छेदनम् Subh.

I. II. उद्धरणम् — निरसनम् L — समुद्धातः

Buddh — समुल्लेखः L, उत्सादन.

complete e. सर्वोच्छेति f. habs,

सर्वविधेयं नाम Pañcat.

exterminator n. III उद्धर्तु m Yājñ.

external adj. II बाह्यः sām̐k, Pāñ.

Sch — बाह्यः, बाह्यः, बाह्यः, बाह्यः, बाह्यः

MW.

निष्प

III ~~निष्प~~ RV, AV, VS, EBh — बाह्यः

1 ātyāṣṭh — बाह्यः I — बाह्यः sarvad

— बाह्यः MBh — बाह्यः Pāñ 4.1.85,

Vārtt 5, Pat — बाह्यः sām̐k not e.

नान्तरीयः Vām 2.1.8, Pat.

the being e. बाह्यः Pat the

doctrine that the e. world has a real

existence बाह्य शब्दः inner e. and internal

as diseases बाह्य शब्दः an e.

appearance बाह्य शब्दः R. aspect of the

body बाह्य शब्दः R. 1. 2. 3. 4, Ragh. 12.

1. Mn, MBh, etc e. breath बाह्य शब्दः R

e. position बाह्य शब्दः, बाह्य शब्दः at

in gram e. effort बाह्य शब्दः in gram

the e. effort in the production of

articulate sounds बाह्य शब्दः in gram

Sch. २. विषय बाह्यमपि हि २. matter

बाह्यार्थः an e. meaning बाह्यार्थः

Madhus २. meditation बाह्यार्थः २. an

२. mer बाह्यार्थः m. pl. Madhus २. २.

objects बाह्यार्थः (in gram) an external

or Secondary Taddhita suffix (added

after another one) बाह्यतद्धितम् Pāṇi

7.3.29, Sch (in gram) an external

or Secondary Taddhita suffix (added

after one) बाह्यतद्धितम् Pāṇi 7.3.29, Sch

in २. organ of sense बाह्यकरणम्

MarkP, samik an e. part निर्यातः n

e. purification निर्यातः यम Baudh e.

reality निर्यातः e. riches बाह्यवस्तु

n. hum an e. spy बाह्येश्वरः MBh

e. wealth बाह्यवस्तु n. hum maintaining

the reality of the e. world बाह्यवस्तुवादिन

samik one who has his mind directed

to things बाह्यवस्तु इति samik

one whose e appearance corresponds

with his inner character चिरंजीव Mn

ABh, etc.

externally IT अस्तः ind Vs, etc.

e. and internally अस्तः ind MN

e. manifested अस्तः mn R, Kathas

e. pure अस्तः mn.

16186

extinction n. I. निर्वाणम् — लयः

MBh, Kāv, etc.

III. आनवासः AV 3.7.7 — उद्धारः —

[said to imply] उप — कर्तव्यम् उत्तर

— निर्वाणम् Mrich, Rājat — त्रिशमः

MBh, Kāv, etc — त्रिशमि 5 MBh, Kāv,

etc — विप्रकृतः R, Uttarar — त्रिशमः MBh,

120, etc. — शमनम् — Kauś, MBh, etc

संशान्ति f Var Brs.

(with Buddhists and jainas) absolute

extinction of all desires and passions

निवर्णभूतिः (with Buddhists and jainas)

absolute c. of individual existence

निवर्णम् an ~~adherent~~ adherent of the

doctrine that death causes c.

उच्छेदनादिन तत्काम causing c.

of all sense of individuality निवर्णकरः

kāraṇaḥ complete e. of individuality

परिनिर्वाण the doctrine that death

occurs e. of इतिहास इतिहास e.

in Brahmā ब्रह्मविद्या Bhag, Bhp

e. of a fire or light विद्युत्

the e. of a house गृहविद्युत्

e. of a lamp विद्युत् इ —

~~विद्युत्~~ विद्युत् Kathās e. of fire etc

शान्ति f. AV, etc e. of the flame of

16189

like निर्वाण M3h, etc total c.

of individual existence. निर्वाण

Buddh.

16190

epithymus vol I I निर्व caus निर्वस्यति

RV, etc.

III अवकुप PA - - उपदस caus

उपदसयति AV 12.5.27.52, TBz, Nir

उपशम caus उपशमयति क उपशमयति -

'a fire' नाश caus नाशयति क also नाशयति

भक्ष caus (a fire) परिहन, परिहन्ति संभ

प्रविशम caus प्रविशमयति प्रविश्यते -

प्रशम caus प्रशमयति rarely प्रशमयति Mn,

मभ, etc - विवम caus विवमयति

विवमय caus विवमयति, विवमयते

मभ, कर्म, मभक्ष caus शमयति

स, etc - शुभ caus शोषयति मभ -

संशम caus संशमयति R - संसाध caus

संसाधयति मभ - संसारत, संसास्तेषांति,

संसास्तेषुते, संसास्तेषांति, संसास्तेषांति मभ

शब्दं caus सम्प्रसापयति TS.

to cause to ^{15 90} caus उपपत्ति

TS 1.4.4.7.

to be extinguished II निर्ति,

निर्ति — प्रशम, प्रशमयति Mn, MBh, etc

— शम cl 4 शामयति (rarely शामयते and

ep. also शमते, शमते, Ved शामयति, शिष्यति

and cl 9 शामयति MBh, Kāv, etc.

III अनुगम cl. अनुगच्छति.

199
उद्, उद्गायति TS, MBh, SBh, Ch Up —

उपदस्यति RV, AV 3.29.2.6, S. 30.

IS, TS 1.6.3.3, ŚBr, Tāndya Br., Gop Br.,

Kaus — निर्व, निर्वीयति IS — निरम, ,

निराम्भति Tharmas, Divyāw — as

fire) विनिवृत्, विनिवर्तते rajñe. —

संराम, संराम्भति ŚBr, ChUp.

to be completely e. परिनिर्वपयितव्य

msn Vajraceh the being e. उद्दानम्

Nyāyam.

having e. निर्वप्य ind W.

extinct adj III उपशान्त R, PrasnUp

— निर्गत Rājāt, Vedāntas.

the becoming e. उपशमनम् Nir

not yet e. अपनिर्वाण śak

to become e. I उपशम, उपशम्यति

उपशम्यति Ait Br, Kaus, Aśvgr, Ek Up, MBh,

etc.

III अपवर्ण AV 3.7.7 — व्युच्छिद्य

only Pass, व्युच्छिद्यति MBh.

16195

to become e. after 37064227

(acc) PBr.

extinguished ady ! - श्री

Ragr, Malakom, Kathas — 2. or SBZ,

MBZ, Kav, etc — श्री MBZ, R, etc.

III श्री — श्री or A-BZ —

श्री - ver. 6, Mark P — श्री —

श्री MBZ, Kav, etc — श्री

निर्वीणा NIBh or e. अश्वत्थम्.

being completely e. निर्वीणा

Turyāu completely e. निर्वीणा

निर्वीणा Turyāu decreased lit.

having the fire of life e. निर्वीणा

NIBh, Kāv, etc e. (as a lamp or fire)

निर्वीणा NIBh, Kāv, etc having the

lights e. निर्वीणाभूमिपत्र Rājat

मन्त्र e. निर्वीणाभूमिपत्र Kum 2.53.

~~to be extinguished~~

to be e. १११ क रीत NIBh.

a night in which the stars

are e. इतरोति निरीशु - m one whose

flame is e. वेताचि Apsē. one whose

rays are e. (as the sun) शान्तरि R

thoroughly e. सुशान्त कामि whose

passion has become e. गदगदकल Rhp

to be entirely e. रीत, Inferus शंशमीति

Palas, शंशमीति, शंशमीति to become

C. as anger अजल (only aor अजनात)

RV to be ^{come} C. as fire शिंदर RV 2.2.6

whose flame is C. शोनायिर MAh

whence since have not yet ripened

are not yet quite ~~ripe~~ ^{ripe}

अविपक्वकषाय Bhp.

extinguishing II निर्वापणम्

Mricch, Rajat. - (2. 1. 12)

III (a fire) प्रप्लावनम् Ait Br.

the act of e. कर्तनम् Virac an

instrument for e. coals अङ्गिरावक्षयणम्

SBr 14.

extinguisher. I I निर्वपयितृ m

Sak — शमयितृ m Nir, Ragh.

one who extinguishes कर्तृ m-fn

Virac.

extinguishing adj I I निर्वपक

(ife) Car, Vishn — शमन ५ (३) Katyś,

MBh, etc — शमन Pāṇcat 3.31 (५१)

for शमन).

I II छिदुर ५ (भा Pāṇ 3.2.162) Śis

6.8 — निधमन Śis note e. जागृनि

RV.

